

Oslo

Barne- og familieetaten

Barn som begår kriminalitet

En utredning av Oslo kommunes
arbeid med barn og unge registrert
med 10 eller flere anmeldelser i
2023

2026

Dato: 01.03.2026

Foto: Martin Myklebust

Design/layout: Oslo kommune

Ansvarlige: Seksjon for kunnskap og analyse
v/ Andreas Fladvad, Ina Bekkevold-Jernberg,
Hanna Breistrand, Tale Glad, Nora Blaasvær
og Ingrid Hovdenak

Innhold

1. Sammendrag.....	4
2. Innledning.....	7
2.1 Om oppdraget.....	8
2.2 Avgrensninger og avklaringer.....	8
3. Metode	10
3.1 Arbeidsgruppe og referansegruppe	10
3.2 Fremgangsmåte for datainnsamling	10
3.3 Gjennomgang av barnevernets saksmapper	10
3.4 Tematisk analyse	11
3.5 Oppbevaring og behandling av personsensitive data	11
4. Funn	12
4.1 Beskrivelse av barna i denne rapporten	12
4.1.1 Bakgrunn.....	12
4.1.2 Bekymringsmeldinger og sårbarhetsfaktorer	12
4.2 Tematisk analyse av saksoppsummeringene.....	13
4.2.1 Tidlig innsats.....	13
4.2.2 Barnas hjemmesituasjon	14
4.2.3 Barnas utvikling og sårbarhet.....	17
4.2.4 Skole	20
4.2.5 Barnevernets tiltak	21
4.2.6 Samhandling Informasjonsflyt og tverrfaglig samarbeid	24
5. Diskusjon og læringspunkter.....	27
5.1 Tidlig innsats.....	27
5.2 Barnevernets arbeid og tiltak	29
5.3 Samarbeid mellom aktører	35
Referanser	38

1. Sammendrag

Bakgrunn

I 2025 publiserte Oslo politidistrikt rapporten «Barn og unge registrert med 10 eller flere anmeldelser i 2023». Denne inkluderte 55 barn og unge. Et fremtredende funn i politiets rapport var omfanget av sårbarhetsfaktorer blant disse 55, spesielt fremheves utsatthet for omsorgssvikt og vold i nære relasjoner. Barne- og familieetaten (BFE) fikk høsten 2025 i oppdrag fra Byrådsavdelingen for sosiale tjenester (SET) å gjennomgå barnevernmappene til de ungdommene i politiets rapport som tilhører Oslo kommune. Formålet med gjennomgangen var å identifisere læringspunkter, spesielt knyttet til tidlig innsats, barnevernstjenestens arbeid og tiltak og tverrfaglig samarbeid på oppvekstfeltet. En arbeidsgruppe i BFE gjennomførte arbeidet med å lese gjennom og analysere barnevernmappene.

Denne rapporten bygger på barnevernmappene til 41 barn med bostedsadresse i Oslo. Av disse var 39 gutter og 2 jenter. Barna var født mellom 2005 og 2009. Gjennomsnittlig alder ved første bekymringsmelding var 9 år, mens det yngste barnet i utvalget var 2 år og det eldste var 17 år ved første bekymring. I gjennomsnitt hadde barna og deres familier kontakt med barnevernet i 9 år. I flesteparten av de 41 sakene vi har gjennomgått har barnevern, skole, politi, foreldre og andre aktører lagt ned en betydelig innsats for å hindre negativ utvikling hos barna. I denne rapporten fremheves læringspunkter for forbedringer, altså omtales og løftes de delene av innsatsen som trolig burde vært gjort annerledes. Læringspunktene er basert på funn fra datamaterialet.

Formålet med rapporten er først og fremst at barnevernet og andre relevante aktører som jobber med denne målgruppen i Oslo kan forbedre tjenestene. I forlengelse av arbeidet med rapporten vil det inviteres til dialog med relevante tjenester.

Funn

Et tydelig funn er at barna har en hjemmesituasjon som preges av store levekårsutfordringer, som foreldre med dårlig økonomi, svak tilknytning til arbeidslivet og trangboddhet, og mange opplever vold og konflikt i hjemmet. Nær samtlige av barna strever i stor grad på skolen, flere har psykiske plager og noen har lave kognitive evner eller andre nevrouviklingsforstyrrelser.

I omtrent halvparten av sakene finner vi at instanser som er i kontakt med barnet og familien ikke melder tidlig nok, til tross for tegn til at barnet strever. I mange av sakene blir undersøkelser henlagt til tross for mistanke om omsorgssvikt, ofte på grunn av at foreldre ikke samtykker til tiltak. Det mangler også ofte helhetlige vurderinger og analyser av situasjonen og behovene til barna og familiene.

Videre er tiltakene som iverksettes oftest lite intensive fra start, og tiltakene styrkes sjelden, til tross for at barnets atferd eskalerer og hjemmesituasjonen ikke bedres. For alle barna i utvalget

kommer det inn et stort antall bekymringsmeldinger, totalt registrerte vi 1296 bekymringsmeldinger for de 41 barna. De aller fleste fra politiet (758), etterfulgt av barnevernsvakt (163) og skole (117). Bekymringsmeldingene økte i hyppighet etter at barnevernet hadde iverksatt tiltak. På dette punktet så vi at de færreste fikk kraftige tiltak, som omfattende multisystemiske tiltak eller institusjonsplassering. Kun 11 av 41 barn fikk opphold på en behandlingsinstitusjon, og det ble ikke vurdert i særlig mange andre tilfeller.

Barnevernstjenesten samarbeider ofte med andre instanser, men samarbeidet bærer i flere tilfeller mer preg av informasjonsutveksling enn målrettet arbeid. I noen saker settes samarbeidet i gang for sent i forløpet, der barnets atferd utvikler seg i ytterligere negativ retning før tiltakets oppstart. Våre funn viser at hyppige flyttinger, ustabilitet og saksbehandlerbytter gjør at tiltak som er prøvd tidligere uten hell startes på nytt og historikk går tapt.

Rapportens læringspunkter med anbefalinger:

1. Offentlige tjenester må aktivt melde bekymring når barn har behov for hjelp.

- Kommunen må sikre kompetanse og tydelige rutiner i barnehager, skoler og helsestasjoner, slik at barn i risiko fanges opp og meldes til barnevernet.

2. Helhetlige analyser og evalueringer av barnevernssakene vil gi bedre beslutningsgrunnlag.

- Arbeidet med systematiske og helhetlige analyser, inklusive historikk, bør styrkes, og særlig for høyrisikosaker. Det bør innføres en rutine for evaluering av iverksatt hjelpetiltak som inkluderer en vurdering av behov for oppjustering av tiltakets intensitet og form. Det bør innføres risikoklassifisering av saker, og vurderes bruk av verktøy for risikovurdering som EARL og SAVRY.

3. Beskytt barna bedre.

- Barnevernstjenesten må iverksette forsvarlig barneverntiltak som reelt svarer til det nivået av alvorlighet og omfanget av risikofaktorer som undersøkelsen har avdekket. Videre må barnevernet forebygge at barn med store atferdsutfordringer oppholder seg i belastede områder i sentrum, eller reiser til land der de er vanskeligere å beskytte. Tjenestene bør også ha god kompetanse på digitale plattformers rolle i kriminalitet og vold, samt kunne veilede foreldre.

4. For lite bruk av intensive og spesialiserte tiltak.

- Barnevernet bør bruke intensive tiltak som institusjon og MST i større grad, og vurdere pålagte hjelpetiltak i flere saker. Det må også samarbeides bedre når barnet flytter ut av institusjon. Barn med lav psykososial fungering trenger langvarig og koordinert støtte, med tilpasninger. Programmer som Oslomodellen for én-til-én-oppfølging og EXIN OSLO-Ung bør sikres fortsatt bruk og innføring, i

tillegg bør MST-CAN, TIBIR, TFCO og RFT vurderes innført i kommunen. Det bør også vurderes tilbud for yngre målgrupper, som Rätt Kurva.

5. Behov for mer bruk av kompenserende hjelpetiltak.

- Arbeidet med kompenserende tiltak må styrkes og systematiseres.

6. Rask eskalering av kriminalitet må møtes med rask iverksettelse av tiltak.

- Saksbehandlingstiden og ventetiden på tiltak i saker med rask negativ utvikling må ned.

7. Behov for mer systematikk i det tverrsektorielle samarbeidet.

- Det bør vurderes bruk av Individuell plan. I påvente av mer spesialiserte tiltak bør det lages sikkerhetsplaner for å unngå fare for liv og helse. Nasjonalt forløp for barnevern må iverksettes i flere saker for å sikre tidlig kartlegging og diagnostisering. Instanser må samarbeide tettere om tiltak som gir barnet muligheter for å gå på skole.

8. Samarbeid med familien.

- Kontaktpersoner må ha kompetanse om kultur, relasjoner og alliansebygging. Når foreldre forteller at de ikke mestrer hjemmesituasjonen, bør dette regnes som en søknad om mer intensive tiltak og det bør skrives et vedtak om søknaden avslås.

2. Innledning

De siste årene har det vært betydelig oppmerksomhet rettet mot barne- og ungdomskriminaliteten i Norge, spesielt i Oslo. I 2024 kom Oslo politidistrikt med en rapport som viste en økning i den registrerte barne- og ungdomskriminaliteten i Oslo de siste årene (SaLTo, 2024).

I et historisk perspektiv er ikke ungdomskriminaliteten i Oslo på et høyere nivå i dag, enn den var for 20 år siden. Fra 2006 sank ungdomskriminaliteten i flere år og nådde et bunnpunkt i 2015. I årene 2015 til 2020 økte imidlertid antall anmeldelser igjen med mistenkte i alderen 10-17 år. Etter en betydelig nedgang i registrert kriminalitet under pandemien, økte antall anmeldelser igjen i 2023 av barn og unge 10-17 år. Sistnevnte ikke bare sammenlignet med pandemiårene, men med en økning på 21% sammenlignet med gjennomsnittet for de tre siste årene før pandemien (SaLTo, 2024).

Videre ser det ut til at barne- og ungdomskriminaliteten, etter økningen i 2023, har flatet ut og holder seg på et stabilt nivå (SaLTo, 2025). Samtidig er kriminalitet begått av barn et alvorlig samfunnsproblem, blant annet fordi voldelige og kriminelle handlinger i ung alder ser ut til å henge sammen med en særlig gjentakelsesfare (Fagermoen & Myhre, 2024).

Barn som begår gjentatte kriminelle handlinger er en sårbar gruppe, og økningen i anmeldelser av de aller yngste barna vekker særskilt bekymring (SaLTo, 2025). Mediedekningen i Oslo de siste årene har vist at både hyppighet og alvorlighetsgrad er betydelig, og at mange, både barn og voksne, opplever utrygghet.

De fleste barn og unge blir aldri anmeldt for kriminelle forhold, en del blir anmeldt noen få ganger uten at atferden vedvarer, mens en liten gruppe barn og unge begår gjentatt og alvorlig kriminalitet (SaLTo, 2025). I 2023 var det i Oslo politidistrikt 55 barn og unge med 10 eller flere anmeldelser. I 2025 publiserte Oslo politidistrikt rapporten «Barn og unge registrert med 10 eller flere anmeldelser i 2023». De fleste barna som inngikk i politiets rapport var over 15 år, men gjennomsnittsalder for første registrering som mistenkt i straffesak var 12,9 år. Kriminaliteten de 55 barna er anmeldt for er i større grad knyttet til vold enn den registrerte kriminaliteten for aldersgruppen ellers. Hele 41 av de 55 var selv registrert som fornærmet i minst en straffesak. 39 av disse var registrert som fornærmet i minst en voldssak. Svært mange av dem hadde med andre ord bakgrunn som voldsutsatt selv, og mange før fylte 10 år (Oslo Politidistrikt, 2024). Et fremtredende funn i politiets rapport var omfanget av sårbarhetsfaktorer hos barna, spesielt fremheves utsatthet for omsorgssvikt og vold i nære relasjoner.

De fleste av barna som inngår i politiets rapport har innvandrerbakgrunn. Mange har bakgrunn fra land i krig, enten personlig eller gjennom foreldrene. Ifølge rapporten preger traumer og utenforskap mange av familienes og barnas liv. Dette fremstår som et viktig bakteppe for å

forstå både omsorgssvikten og volden mange av disse barna lever med, og ikke minst deres egen atferd.

Det er kjent fra forskning at omsorgssvikt, mishandling og utrygge oppvekstforhold henger sammen med utviklingen av voldelig og kriminell atferd (Basto-Pereira & Farrington, 2022). Politiet påpeker i sin rapport at disse barna er en særdeles sårbar gruppe som lever med livsbelastninger som må ses i sammenheng med atferden deres og kriminaliteten de begår. Videre skriver politiet at samfunnet plikter å hjelpe og beskytte barn også fra den kriminelle aktiviteten de er blitt en del av.

Det fremheves at forebygging av barne- og ungdomskriminalitet ikke bare handler om samfunnsvern, men også om å beskytte barn fra kriminalitetens skadevirkninger og sikre deres rettigheter til hjelp, omsorg og beskyttelse. Med andre ord; en trygg oppvekst. Dette krever tilstrekkelige ressurser, målrettede tiltak og en helhetlig tilnærming fra både politi og andre samfunnsaktører (Oslo Politidistrikt, 2024, s. 4).

Byrådsavdelingen for sosiale tjenester (SET) har på denne bakgrunnen besluttet at det skal gjøres en gjennomgang av kommunens arbeid med det samme utvalget barn. Dette er også i tråd med ønske fra Politirådet i Oslo.

2.1 Om oppdraget

Barne- og familieetaten (BFE) fikk 02.09.2025 i oppdrag fra Byrådsavdelingen for sosiale tjenester (SET) å gjennomgå barnevernmappene til de barna i politiets rapport som tilhører Oslo kommune. Frist for å levere vår rapport var 01.03.26. De innledende fasene av prosjektet var tidkrevende, særlig å innhente datamaterialet fra mange barnevernstjenester og avklare personvernskonsens.

Formålet med denne gjennomgangen er å identifisere eventuelle læringspunkter, spesielt knyttet til:

- Barnevernstjenestens arbeid og tiltak
- Tidlig innsats
- Tverrfaglig samarbeid på oppvekstfeltet

2.2 Avgrensninger og avklaringer

I Oslo politidistrikts rapport fra 2023 var det 55 barn. I denne rapporten har vi kun sett på barn med bosted i Oslo kommune. Dette var 44 barn. Barna og foreldrene fikk mulighet til å reservere seg mot at saken deres ble gjennomgått, av den grunn er det to saker som ikke er inkludert. En av barnevernmappene var svært kort, kun 5 sider. Denne inngår heller ikke i gjennomgangen.

Materialet som ligger til grunn for denne rapporten er derfor barnevernets saksmapper tilhørende 41 barn, med ti eller flere anmeldelser, med bosted i Oslo kommune.

I likhet med Helsetilsynets (2019) gjennomgang av 106 barnevernssaker i 2019 er BFEs arbeid i denne sammenhengen ikke å produsere forskning, føre tilsyn eller vurdere kvaliteten på barnevernets arbeid i enkeltsaker. Arbeidet har bestått av å gjøre en gjennomgang av barnevernmappene for å se etter eventuelle læringspunkter for kommunens arbeid. Vi har sett etter mønstre og temaer på tvers av sakene og beskrevet sakene, forløpene, tiltakene, samarbeid og tidlig innsats slik det fremstår i det samlede materialet. Det empiriske materialet i rapporten består kun av barnevernets saksmapper, og det er med dette utgangspunktet vi vurderer kommunens arbeid. I den grad andre tjenester har vært involvert i oppfølgingen, inkluderes kun det som framkommer av informasjon i barnevernsmappene.

Barnevernmappene vi har hatt tilgang til representerer en preselektert gruppe barn. Alle som inngår i datamaterialet, er barn som har hatt en alvorlig negativ utvikling til tross for det som må ansees som omfattende innsats i mange av sakene, både fra barnevernet, men også fra foreldre, skole og andre tjenester. I dette oppdraget har vi blitt bedt om å se etter læringspunkter i sakene der barn har hatt en alvorlig negativ utvikling, vi vier derfor mindre oppmerksomhet mot det gode arbeidet som også ble gjort i tjenestene. Det er viktig å ha med seg at barnevernet i Oslo behandler svært mange saker i løpet av ett år, og at mange barn og familier får god og nyttig hjelp og oppfølging av barnevernet og andre instanser.

3. Metode

3.1 Arbeidsgruppe og referansegruppe

Høsten 2025 ble det nedsatt en arbeidsgruppe i Barne- og familieetaten (BFE) ved Seksjon for kunnskap og analyse, bestående av ansatte med barnevernsfaglig, psykologfaglig, juridisk, samfunnsvitenskapelig og analytisk kompetanse. Denne gruppen planla og gjennomførte arbeidet med rapporten.

Videre ble det etablert en referansegruppe satt sammen av relevante fagpersoner internt i BFE, to ledere fra henholdsvis barnevernstjenesten i Gamle Oslo og Søndre Nordstrand¹ i tillegg til leder av Nasjonalt utviklingssenter for barn og unge (NUBU). Gruppens formål var å gi innspill i prosjektets ulike faser, samt å bidra til faglig forankring, kvalitetssikring, prioriteringer og tolkning. I løpet av prosjektperioden ble det gjennomført to møter med referansegruppen. Referansegruppen har ikke fått forelagt endelig utkast. Det er BFE som står for rapporten.

3.2 Fremgangsmåte for datainnsamling

I innledende fase av prosjektet ble det utarbeidet en leserinstruks, som skulle sikre at alle i den utvidede arbeidsgruppen registrerte informasjon fra barnevernsmappene på en systematisk og ensartet måte. Videre ble det utarbeidet to skjemaer som skulle fylles ut for hver enkelt sak, ett i Excel og ett i Word. Excel-skjemaet ble benyttet for registrering av tellbare demografiske og beskrivende data i forhåndsbestemte kategorier, i tillegg til registrering av datoer, dokumenttyper med mer. I Word-skjemaet ble det skrevet en saksoppsummering som besto av kvalitative beskrivelser som svarte ut forhåndsbestemte spørsmål, i tillegg til umiddelbare refleksjoner til saken.

Deretter ble det gjennomført en pilot, der alle i den utvidede arbeidsgruppen leste den samme saken. Med denne felles gjennomgangen som utgangspunkt, drøftet gruppen hvordan metoden for registrering og sammendrag av data fungerte, og gjorde noen justeringer.

3.3 Gjennomgang av barnevernets saksmapper

Arbeidsgruppen gikk gjennom 41 barnevernsmapper, til sammen 50 017 sider. Halvparten av mappene ble innledningsvis lest av grupper på to personer, for å sikre at korrekt og relevant informasjon fra mappene ble registrert og trukket ut. For å sikre tilstrekkelig rask fremdrift ble den resterende halvparten av mappene lest individuelt. I hovedsak ble de fleste dokumentene i mappen lest, og følgende dokumenter ble lest grundig i hver enkelt saksmappe:

- Bekymringsmeldinger
- Undersøkelserapporter
- Vedtak om tiltak

¹ Deltagere fra bydel Gamle Oslo og bydel Søndre Nordstrand ble valgt til referansegruppen, da disse bydelene har erfaring med denne type problematikk.

- Tiltaks- eller omsorgsplaner
- Evalueringer av tiltaks- og omsorgsplaner
- Rapporter fra plasseringssteder
- Saksfremlegg og vedtak fra Barneverns- og helsenemnda
- Sakkyndigrapporter
- Referater fra samarbeidsmøter eller ansvarsgruppemøter

3.4 Tematisk analyse

Dataene ble analysert ved hjelp av tematisk analyse (Braun & Clarke, 2006). Utgangspunktet for analysen var de registrerte opplysningene, sammenfattet og kodet i tråd med oppdragsbeskrivelsen og problemstillingene. I analysefasen som fulgte fordelte arbeidsgruppen seg i par som leste igjennom materialet med hovedansvar for hver sine områder. Her identifiserte gruppene ulike temaer og mønstre som gikk igjen i materialet. Disse ble drøftet i plenum og nye temaer og undertemaer ble identifisert, før gruppene på nytt leste igjennom materialet. Analysen var iterativ, der temaene ble utviklet og justert gjennom gjentatte gjennomlesninger av datamaterialet, plenumsdiskusjoner og samskriving slik at alle i gruppen kunne kommentere på tema- og mønsterbeskrivelser underveis i analyseprosessen.

3.5 Oppbevaring og behandling av personsensitive data

Personvernansvarlig i BFE og personvernansvarlig i kommunen har vært involvert og barnevernmappene ble lagret på en sikker måte. Innledningsvis i prosjektet ble det sendt ut brev til foreldre og barn der det ble gitt mulighet for å protestere på databehandlingen. To saker gikk ut av utvalget på bakgrunn av protester. Alle barn ble anonymisert, og de vil dermed ikke kunne identifiseres i denne rapporten.

4. Funn

Innledningsvis i dette kapittelet gjør vi kort rede for sosiodemografiske forhold til barna i rapporten, i tillegg til å beskrive omfanget av bekymringsmeldinger og sårbarheter. Deretter presenteres den tematiske analysen sortert etter seks kategorier med underliggende tema. De identifiserte kategoriene er *Tidlig innsats*, *Barnas hjemmesituasjon*, *Barnas utvikling og sårbarhet*, *Skole*, *Barnevernets tiltak* og *Samhandling*.

4.1 Beskrivelse av barna i denne rapporten

4.1.1 Bakgrunn

Alle barna i utvalget er født mellom 2005 og 2009, flest i 2006. Det er 39 gutter og 2 jenter. Det er et tydelig geografisk mønster der ytre by øst² utgjør den klart største gruppen, med 20 av 41 saker. Den andre store gruppen er indre by (sentrale bydeler), med 13 saker. Ytre by vest har et lavere antall med 8 saker. Barnevernstjenestens arbeid foregår i stor grad i bydel, det er derfor verdt å merke seg at hele 19 av sakene er tilknyttet 2 av bydelene. De aller fleste barna har foreldre med landbakgrunn utenfor Europa. 25 barn er norskfødte med innvandrerforeldre, 12 barn har selv innvandret, to har ikke innvandrerbakgrunn. I to saker fant vi ikke informasjon om innvandringsbakgrunn i saksgjennomgangen.

4.1.2 Bekymringsmeldinger og sårbarhetsfaktorer

Barna hadde i gjennomsnitt 9 år med en sak gående i barnevernet. Varigheten i barnevernet varierte fra 1,6 år til 17,6 år. Totalt ble det registrert 1296 bekymringsmeldinger i gjennomgangen av sakene til de 41 barna. Våre registreringer viser at det var politiet som meldte flest bekymringer (758), etterfulgt av barnevernvakt (163) og skole (117). Barna var i gjennomsnitt 9 år ved første bekymringsmelding, mens det yngste og eldste barnet var henholdsvis 2 år og 17 år ved første bekymring. I gjennomsnitt ble det registrert 32 bekymringsmeldinger per barn, men det var store variasjoner i antall bekymringsmeldinger i de ulike sakene.

En bekymringsmelding inneholder ofte flere sårbarhetsfaktorer. De fem vanligste sårbarhetsfaktorene i første bekymringsmelding var barnets atferd, vold i hjemmet, barnets kriminelle handlinger, problemer i barnehage/skole og høy grad av konflikt hjemme. De første bekymringsmeldingene omhandlet svært alvorlige forhold som er knyttet til foreldrenes omsorgsevne som at barnet er utsatt for vanskjøtsel, fysisk og psykisk mishandling, og foreldrenes manglende beskyttelse av barnet.

I løpet av barnets forløp så vi en tydelig eskalering i antall bekymringsmeldinger og sårbarhetsfaktorer. I tillegg observerte vi en dreining fra at bekymringsmeldingene i starten av forløpet omhandlet forholdene rundt barnet, til at de mot slutten av forløpet i mye større grad omhandlet barnet selv. Dette kan eksemplifiseres ved at i 2023 var de fem vanligste

² Ytre by Øst: Søndre Nordstrand, Alna, Stovner, Bjerke, Grorud. Indre by (sentrale bydeler): Gamle Oslo, Grünerløkka, Sagene, St. Hanshaugen. Ytre by vest: Frogner, Ullern, Nordre Aker, Vestre Aker, Nordstrand, Østensjø

sårbarhetene som kom frem gjennom bekymringsmeldingene barnets kriminelle handlinger, barnets atferd, barnets rusmisbruk, barnets problemer med holdninger/orientering og barnets psykiske problem/lidelse.

Uavhengig av tidspunkt i forløpet, har gruppen som helhet en stor opphopning av sårbarhetsfaktorer. Blant syv av barna i utvalget var det bekymring for om barna var utsatt for menneskehandel, enten gjennom utnyttelse til kriminalitet eller prostitusjon, og for fem av barna var det bekymring om utsatthet for seksuelle overgrep. For 18 av barna handlet bekymringen om foreldrenes manglende beskyttelse av dem og for 11 av barna var det bekymring knyttet til at barnet var overlatt til seg selv.

4.2 Tematisk analyse av saksoppsummeringene

4.2.1 Tidlig innsats

I sakene varierer det om barnevernet har vært tidlig inne eller ikke. I de aller fleste sakene der bekymringen først kommer når barnet er i tenårene, avdekkes det at det tidligere har vært utfordringer som ikke har blitt fanget opp. I noen av sakene er årsaken til dette at barnet først fanges opp sent, eller at de nylig har flyttet til Oslo.

Henlegges tross mistanke om omsorgssvikt i om lag halvparten av sakene

I om lag halvparten av sakene er barnevernet inne tidlig, mens barnet er i barnehage- eller tidlig skolealder. I disse sakene er det stort sett barnehagen eller skolen som melder bekymring, og bekymringen omhandler i størst grad barnets omsorgssituasjon. I de fleste sakene er bekymringen knyttet til vold, enten ved at barnet selv eller søsken forteller at det har blitt utsatt for eller vært vitne til vold hjemme. Det kan også være andre ting ved barnets omsorgssituasjon og atferd det rettes bekymring mot. I omtrent alle sakene opprettes det undersøkelse, men det er et gjentakende mønster at disse henlegges uten at tiltak iverksettes, til tross for mistanke om vold eller annen type omsorgssvikt.

Eksempelvis er det ikke uvanlig at mor anklager far for vold, eller at det utøves vold blant søsken og foreldre, men at familiene hevder at disse sakene løses i familien uten hjelp fra barnevernet. Det har også vært tilfeller der mor og barn har søkt tilflukt på et krisesenter. Barnevernstjenestens beslutning om henleggelse har ulike årsaker, som at foreldrenes omsorgskompetanse og ressurser vurderes som tilstrekkelige, at utsagn om vold motsies av foreldre eller trekkes tilbake av barnet, eller at familie og barn ikke samtykker til hjelpetiltak.

Det er også gjennomgående i sakene at barnevernet finner at totalbelastningen for familien er svært stor, og i alle tilfeller økende gjennom saken. I undersøkelsene finner også barnevernet at foreldrene er lite til stede, fysisk eller emosjonelt, og at det mangler gode rammer og god omsorg for barnet. Vi ser også et tilfelle der andre instanser med svært god innsikt i familiens situasjon, gir tydelige anbefalinger om ny omsorgsbasis, men at barnevernstjenesten likevel vurderer å gi foreldrene en ny sjanse. Imidlertid kommer det nye bekymringsmeldinger til barnevernet i alle sakene senere og det åpnes ny undersøkelse. I mange tilfeller skjer det flere år

etter første bekymring ble meldt. Da ser man ofte at barnet har hatt en stor negativ utvikling i mellomtiden.

I de sakene der undersøkelsene konkluderes med tiltak, settes det ofte inn frivillige hjelpetiltak som råd og veiledning, foreldreveiledning til foreldrene, og i flere tilfeller også samarbeid mellom ulike instanser som barnevern, barnehage, skole, NAV og andre relevante instanser. I noen tilfeller blir etter hvert støttekontakt eller miljøarbeider satt inn for å støtte barnet. Det er i mange saker åpenbart vanskelig å komme til enighet med foreldre om alvorlighetsgraden i barnets situasjon og om hva slags tiltak som kan virke positivt, noe som kan forsinke oppstart og gjennomføring av tiltak. For noen av barna kan hjelpetiltakene ha effekt for en periode, men for de fleste fortsetter utviklingen i en negativ retning og barnet får stadig større utfordringer.

Fravær av tidlige bekymringsmeldinger i omkring halvparten av sakene

I den andre halvparten av sakene ser vi at første bekymring ikke kommer før barna er i tenårene, og allerede utviser bekymringsfull kriminell og voldelig atferd. Da omhandler bekymringen i større grad barnets egen normbrytende atferd. Ved innhenting av informasjon fra andre instanser, samtaler med barnet og foreldre framkommer det ofte langvarige utfordringer i barnets skoleløp, reguleringsvansker og mer generelle bekymringer knyttet til barnets hjemmeforhold. Det kan se ut til at barnehage og skole, og eventuelt andre instanser, ikke melder bekymring til barnevernet tidlig nok. Dette medfører at barna og familiene ikke fanges opp av barnevernstjenesten, barnet blir gående i en sårbar situasjon over lengre tid og reguleringsvansker utvikler seg i negativ retning. I forløpene der barna har høyere alder ved første kontakt med barnevernet, er det ikke uvanlig at det framkommer informasjon om at barna har blitt utsatt for vold eller andre former for omsorgssvikt i oppveksten uten at tredjepersoner har sendt bekymringsmelding til barnevernstjenesten.

4.2.2 Barnas hjemmesituasjon

En fellesnevner for mange av de 41 barna i utvalget er en hjemmesituasjon som kan beskrives som kaotisk. For flere av barna i utvalget beskriver barnevernstjenesten utfordringer rundt familiens situasjon med hyppige flyttinger, trangboddhet, vedvarende lavinntekt, svak tilknytning til arbeidslivet, vold og konflikt, familiens stadige utvidelse med flere barn og foreldrenes manglende evne eller kapasitet til å sørge for et beskyttende oppvekstmiljø for barna. I noen av tilfellene sliter foreldre også med egen rusmiddelbruk. Barnevernet vurderer i de fleste av sakene at barna er i behov av trygge voksenpersoner som kan gi barna god omsorg, stabilitet, grenser og struktur. Tiltaket som settes inn for å oppnå dette er i de fleste tilfeller råd og veiledning og foreldreveiledning.

Foreldrenes omsorgsevne- og kapasitet

De aller fleste familiene, 39 av 41 familier, har innvandrerbakgrunn. I de tilfellene der foreldres bakgrunn er kartlagt gjennom et grundig foreldreintervju, noe de ofte ikke er, kommer det frem at mange av foreldrene har med seg vesentlige traumer, som opplevelser fra krig, konflikt, flukt og lengre opphold i flyktningleir. Flere av foreldrene forteller også om oppvekst preget av vold og relasjonsvansker. Hvordan disse opplevelsene påvirker foreldrenes omsorgsevne, eller

foreldrenes psykiske helse generelt, er sjeldent tematisert av barnevernet, med unntak av de sakene der de psykiske plagene er særlig synlige.

Videre er det flere av foreldrene, og i større grad mødrene enn fedrene, som ikke snakker særlig godt norsk. I møter med barnevernstjeneste og skole er det likevel ikke alltid det er tolk til stede, ofte handler det om at foreldrene mener de snakker godt nok norsk, eller det har ikke vært mulig å få tak i tolk. Ikke sjelden oversetter far for mor. Barnevernet spør seg innimellom hvor mye foreldrene forstår av det som diskuteres.

Nær samtlige av familiene lever i lavinntekt og får ulike former for støtte av NAV. Det er flere som strever med å manøvrere i dette systemet, og som ønsker hjelp fra barnevernet i disse prosessene. Mange får også hjelp fra barnevernet og NAV, til å finne kommunal bolig, og et fåtall får bistand i sin kommunikasjon med UDI.

Flertallet av familiene har flere eller mange barn, og ofte er det opprettet barnevernssak på flere barn i familien. Det er heller ikke uvanlig at mor er alene om omsorgen for barna. I flesteparten av sakene (37 saker) har barna hatt mor til stede under oppveksten, mens henholdsvis 23 og 14 av disse barna hadde far til stede eller delvis til stede under oppveksten. I flere tilfeller er det i begynnelsen av barnevernssaken høy grad av konflikt mellom foreldre som etter hvert flytter fra hverandre, før noen av dem senere flytter sammen igjen. I 3 av sakene er mor eller far død, og i 5 av sakene bor far i utlandet. Det er ikke usannsynlig at graden av konflikt, mødrenes eller fedrenes fravær, sammen med ustabiliteten knyttet til inn- og utflytting av foreldre, kan påvirke barna negativt.

Noe som påpekes i flere av sakene er at foreldrene oppleves som emosjonelt lite tilgjengelige for barna sine. Sjelden adresseres eventuelle årsaker til dette direkte i dokumentene. Vi ser at mange av barna opplever avvisning fra foreldrene sine, i størst grad emosjonelt, men også til tider ved at foreldre ikke er fysisk til stede. Noen av barna har blitt sendt bort, sendt til en annen forelder de ikke har god tilknytning til, eller blitt sendt uten foreldre til slektninger i hjemlandet til foreldrene. Ofte ser vi at denne typen avvisning kan øke i takt med barnets eskalerende utagering og kriminelle aktivitet.

Mange av barna opplever også mange relasjonsbrudd. I hele 35 av de 41 sakene ble det registrert relasjonsbrudd. Totalt ble det registrert 195 brudd, der det vanligste var sakbehandlerbytte (64),³ etterfulgt av at familien flytter (37), familien bytter skole (21), brudd med viktige voksenpersoner i barnets liv (19) og plassering i barnevernsinstitusjon (17), mens de resterende bruddene ble kategorisert som «annet brudd».

For 15 av barna framkommer det bekymring for foreldres kriminalitet. I noen saker oppdages det på et sent tidspunkt i saken at foreldrene har tidligere kriminell historikk eller utøver kriminelle handlinger, i tillegg til sakene der foreldre er mistenkt eller siktet for vold mot barn, søsken eller

³ Saksbehandlerbytter skjer stort sett som følge av tjenestenes organisering, fordi saksbehandler har langvarig fravær eller slutter i jobben.

partner. I sakene hvor dette er kjent fra start fremstår det imidlertid som denne informasjonen bare delvis blir brukt i barnevernstjenestens analyser av barnets omsorgsbasis. Sistnevnte selv i tilfeller hvor politiet melder bekymring om foreldres kriminelle virksomhet og samtidige omsorgsansvar.

Økende mistillit til barnevernet og følelse av avmakt

Når barnets kriminelle atferd har eskalert ser vi i flere saker at foreldrene ikke mener de trenger videre tiltak, til tross for flere instansers alvorlige bekymring rundt barnet. Det er heller ikke uvanlig at foreldre får høre av barna sine at de ikke gjør noe galt, for eksempel ikke driver med kriminalitet eller er voldelige på skolen. Noen foreldre velger også å bagatellisere hendelsene og tror på barna framfor politi eller skole som har åpenbare bevis eller informasjon som taler for det motsatte.

Etter at barnevernet har fulgt familien over en periode på ofte flere år, der de har sett at foreldrene i liten grad samarbeider eller følger opp med instanser som skole og helsetjenester, at det er lite struktur, manglende grenser og manglende gjennomføringsevne, vurderer fortsatt barnevernet at muligheten til endring er til stede. Dette fremstår i mange saker som klare feilvurderinger, og kan komme som følge av manglende helhetlige analyser av risiko og beskyttelsesfaktorer og helhetlig forståelse av sakens historikk. I disse tilfellene ser vi ofte at de iverksatte tiltakene fortsetter i samme styrkegrad, samtidig som barnets situasjon forverres.

I flere andre saker der barnets atferd har eskalert, kan foreldrene med tiden miste tillit til at barnevernet kan hjelpe, og ikke samtykke til videre hjemmebaserte tiltak. Det påpekes i flere saker at foreldrene virker å ha en opplevelse av at de ikke lenger har forutsetninger for å hjelpe barnet ut av en voldelig og kriminell atferd. Dette kan vise seg ved at foreldrene slutter å engasjere seg i arbeidet rundt barnet, blir vanskeligere for barnevernet å få tak i, at de ønsker institusjonsplassering eller nekter barnet å være hjemme. Ofte handler dette også om at foreldre har andre barn som er i behov av omsorg og skjerming fra utagerende søsken. I mange av sakene ber foreldre om mer intensiv hjelp når barna har blitt tenåringer med atferds- og kriminalitetsutfordringer. Foreldre kan fremstå som svært fortvilte over situasjonen.

Når foreldrene uttrykker at de ikke klarer dette alene og har behov for bistand fra hjelpeapparatet, men likevel ikke får dette, finner vi ikke at barnevernstjenesten har evaluert om tiltakene fungerer etter hensikten eller om det er behov for tilpasninger, ev. andre hjelpetiltak, for å sørge for hjelp til barnet og familien. I de tilfellene der foreldre har etterspurt spesifikke tiltak, som institusjon, finner vi heller ikke at det er skrevet et begrunnet vedtak om avslag eller at de har informert foreldrene om sin klagerett til statsforvalter.

Flyttinger og lengre utenlandsopphold

I noen tilfeller blir barnevernstjenestens undersøkelser eller tiltaksarbeid forhindret av familiens flyttinger, både i og utenfor kommunen eller til utlandet.⁴ Det kan resultere i at foreldrene

⁴ I de tilfeller barnet flytter utenlands, uten bestemt returdato, henlegges barnevernssaken vanligvis da barnevernstjenesten ikke har myndighet eller mulighet til å følge opp barn og familier som ikke oppholder seg i Norge.

samtidig trekker samtykke i barnevernssaken, og dermed henlegges saken av barnevernet. Det kan da ta lang tid før det meldes ny bekymring om barnet og barnevernstjenesten igjen kommer i kontakt med familien. Vi ser eksempler på at barnevernstjenesten strekker seg langt for å få familiene til å bli værende i bydelen og sikre gode overganger ved flyttinger. Likevel ser vi oftere at flytting medfører brudd i oppfølging og arbeid med familien, og ved ny kontakt begynnes ofte arbeidet forfra der barnevernstjenesten gjør nye vurderinger av familiens situasjon. Dette medfører at familiens historikk i mindre grad hensyntas i det videre oppfølgingsarbeidet.

Noen av barna har opplevd å tilbringe lange og gjentatte perioder i utlandet, som oftest i foreldrenes hjemland, og i noen av tilfellene har dette vært uten foreldre. I noen av sakene har en eller begge foreldrene tatt med seg barnet til hjemlandet i løpet av en undersøkelsessak i frykt for at barnevernet skal ta fra dem omsorgen for barnet. Stort sett har oppholdene i utlandet likevel andre årsaker. Eksempler på andre årsaker er at de ønsker at barna skal bli kjent med foreldrenes eller eget fødeland og kultur, for å besøke familie som har etablert seg i andre land, eller at de sender barna til hjemlandet for en periode for å fjerne barnet fra et dårlig miljø. I noen av sakene kommer det fram, eller mistenkes, at barna har blitt utsatt for vold, seksuelle overgrep eller andre former for omsorgssvikt i løpet av disse oppholdene. Informasjonen om slike overgrep stammer fra samtaler med barnet i etterkant av oppholdet eller barnevernet kan motta denne informasjonen fra andre aktører. I tilfellene der barnet er blitt utsatt for overgrep, er dette utført av ansatte ved skole, familiemedlemmer eller andre personer i barnas omgivelser. Det har også vært tilfeller der barnet har mistet skoleplassen i Norge, i tillegg til at læringen som eventuelt har foregått ved skolen i landet de har vært i trolig ikke lar seg overføre til norsk skole.

I etterkant av disse oppholdene ser vi at barnas opplevelser eller foreldrenes avgjørelse om å sende barna til hjemlandet, i liten grad adresseres av barnevernstjenesten. Flytting til utlandet får ingen konsekvenser og det følger heller ikke tiltak for å hjelpe barna med å bearbeide disse hendelsene. En ny vurdering av foreldrenes omsorgsevne gjennomføres heller ikke i de fleste av tilfellene. I noen få saker ser vi at barnevernet har betalt for flybillettene etter å ha vurdert at det vil være til barnets beste med et miljøskifte og potensielt bedre med oppfølging av nær familie. Funnene fra denne rapporten viser derimot at oppholdet i utlandet ikke ble slik, og oppholdet ble dermed ikke til barnets beste.

4.2.3 Barnas utvikling og sårbarhet

Barnas omsorgssituasjon

Mange av barnevernssakene starter med at barnet selv, eller barnets søsken, forteller om vold i hjemmet. Flere forteller gjentatte ganger om vold i oppveksten, og dette er noen ganger også politianmeldt. Det kommer frem av dokumentene i sakene at barn forteller barnevernstjenesten at de er redd for at foreldrene skal være voldelige mot dem. Det er likevel også et mønster der flere trekker tilbake utsagnene sine ved senere samtaler.

Etter hvert som barna blir eldre ser vi at flere oppholder seg mye ute i sentrum på kveld- og nattestid, og uteblir også fra hjemmet i perioder. Barna kommer ofte i kontakt med politiet i

disse situasjonene på grunn av utagerende atferd, vold, kriminell aktivitet og rusbruk. Vi ser flere saker der barnet motsetter seg å dra hjem i disse situasjonene, hvor politiet ber om bistand fra Barnevernvakten. I noen saker gjennomføres akuttplassering av barnet hos øvrig familie eller på akuttinstitusjoner. I andre tilfeller ser vi forsøk på akuttplassering av barnet i forbindelse med at de forteller om vold i hjemmet eller har kraftig utagerende atferd, men i mangel av andre alternativer der barnet kan bo midlertidig blir de sendt hjem. I disse tilfellene har det ikke vært mulig å finne ledige plasser på akuttinstitusjoner i Oslo. Barna kjøres ofte hjem til foreldrene etter konkrete vurderinger om at barnet ikke vil bli vesentlig skadelidende ved å bli boende i hjemmet.

Eskalerende atferd

Bekymringer for barnet endrer karakter i takt med barnets økende alder. Når barnet blir eldre ser vi at bekymringene omhandler barnets utagerende atferd eller voldsutøvelse, og i liten grad barnets omsorgssituasjon. På dette tidspunktet er barna gjerne hyppig i kontakt med politiet og begynner å falle fra det ordinære skoleløpet. Flere av barna utvikler også en avhengighet til eller skadelig bruk av rusmidler, ikke sjelden i kombinasjon med salg- og distribusjon. I den forbindelse er det også flere som pådrar seg gjeld. De fleste sakene eskalerer på et tidspunkt i løpet av tenårene, og kjennetegnes av barnets utagering, uteblivelse fra hjemmet og deltakelse i kriminelle nettverk. Foreldrene mister kontroll og oversikt over barna, og mangler verktøy og tiltak for å ivareta barnas sikkerhet. I disse periodene utsetter barna seg for fare gjennom ulike former for kriminalitet, voldelige konflikter, bruk av våpen, hensynsløs bilkjøring, utføring av grove ran og salg av rusmidler. Vi ser at mange av barna havner i konflikter med andre grupperinger, og har både rolle som voldsutøver og voldsoffer.

I noen saker ser vi at barnevernstjenesten vurderer plassering etter lengre tid med eskalerende atferd, og 11 av 41 barn i vårt utvalg har hatt et opphold på behandlingsinstitusjon. I noen saker ser vi at barnevernstjenesten vurderer at plassering er til det beste for barnet, men at det har vært umulig å finne ledige plasser på behandlingsinstitusjon eller andre egnede institusjonstiltak med tilstrekkelig tilpasning. For eksempel kan barnevernstjenesten vurdere at barnet er i behov av enetiltak langt fra Oslo, men det er ikke tilgjengelig. I mange saker finnes det ikke dokumentasjon på at plasseringer er vurdert. Vi ser også eksempler på at barnet informeres om plassering som konsekvens dersom de ikke endrer atferd, uten at det ser ut til å ha en preventiv effekt for barna i vårt utvalg.

Når barnet blir eldre og barnet utvikler mer utagering, ser vi at barnas arenaer og tjenester strever med å romme atferden. I de tilfellene hvor barnet plasseres på institusjon har skjevutviklingen gått langt og mange utviser da en svært omfattende og alvorlig dysregulert atferd og de kan ha en sterk tilknytning til kriminelle nettverk. Barnevernsinstitusjonene evner

heller ikke alltid å skjerme barna fra kontakt med negative miljøer, og halvparten av plasseringene preges av rømninger, uteblivelser og fortsettelse av kriminell aktivitet.⁵

Barn som plasseres i nærheten av sitt nettverk, uteblir oftere og unndrar seg omsorg. Samtidig ser vi også eksempler på at behandling på institusjon har noe effekt. Institusjonene rapporterer at barna responderer positivt på trygge og stabile voksenpersoner, forutsigbarhet og trygge rammer, og barnets kriminelle aktivitet reduseres. I de tilfellene der institusjonsoppholdet har en positiv effekt, er det likevel mangel på gode overganger når de skal tilbake til foreldrene. Her ser vi eksempler på at den negative og kriminelle atferden igjen tiltar, og kontakt med det kriminelle nettverket gjenopptas.

Psykiske plager

I en rekke tilfeller har barna vansker med språk, læring, hukommelse, konsentrasjon, følelsesregulering og sosiale samspill. Et fellestrekk er at barnet i mange av sakene blir gående med psykiske vansker uten at spesialisthelsetjenesten kobles på tidsnok. I noen tilfeller ønsker skole, barnevernstjenesten eller foreldre at barnet skal utredes i BUP, men vi ser at det likevel kan gå svært lang tid før en henvisning sendes. Barnet må derfor vente i lang tid før inntak, og oppstart i spesialisthelsetjenesten skjer ofte flere år etter at første behov for helsehjelp meldte seg. Det er videre en utfordring at barnas motivasjon for samtaler i BUP varierer. Det er ikke uvanlig at både deltakelse og oppmøte er mangelfull, særlig i perioder hvor atferdsutfordringer øker eller når barnet har lav fungering.

I kontakt med spesialisthelsetjenesten eller andre tjenester med psykologfaglige ressurser ser vi at mange av barna i utvalget utredes for, eller det mistenkes at de har, ulike nevroutviklingsforstyrrelser. Dette kan være ADHD, språkvansker, autismespekterforstyrrelse, lære vansker eller kognitive evner under gjennomsnittet. Ikke alle barna får en diagnostisk avklaring etter endt forløp hos BUP. Vi ser i flere tilfeller at BUP venter med diagnostisering på grunn av ustabil hjemmesituasjon, noe som også kan gjøre det vanskelig å sette en korrekt diagnose. I tillegg er det utfordrende å få et stabilt oppmøte til timer for denne målgruppen. Dette handler om den kaotiske livssituasjonen til familiene og barna, og for noen om lav psykososial fungering.

Vi ser at instansene rundt barna strever med å tilpasse hjelpetilbudet i tilstrekkelig grad, og flere av barna virker å havne mellom tjenester. Barna kan fortsatt være i behov av psykologisk behandling for blant annet traumeerfaringer, uten at det er noe de nødvendigvis mottar. Når barna ikke får den psykologiske hjelpen de har behov for, står barnevernet og skole overfor en svært krevende oppgave.

Subgruppe med lav psykososial fungering

⁵ Årsaken til disse utfordringene er ikke alltid direkte dokumentert i datamaterialet. Det er likevel nærliggende å tro at mer egnede bygg med flere skjermingsmuligheter, muligheter for låsing av dører og kontroll av mobiltelefoner/ digital kommunikasjon ville hindret flere av de negative hendelsene.

I vårt materiale finner vi en gruppe av barn som skiller seg ut særlig med tanke på sårbarhet og mottakelighet for endringsrettede tiltak. Denne gruppen av barn har ofte en lav psykososial fungering og flere er på eller over grensen for kognitive funksjonsnedsettelse. Barna beskrives med et svært smalt toleransevidu, samt en aggressiv, kaotisk og ukritisk atferd. Tilhørende dette er det beskrivelser av en lite aldersadekvat oppførsel og manglende utvikling og læring over lang tid.

Disse barna er i større fare for å bli utnyttet til kriminalitet, også av jevnaldrende. De er også særlig sårbare når de oppholder seg ute i belastede områder på kveld og natt. Når det er satt inn stramme og forutsigbare miljøterapeutiske rammer rundt dem, enten det er på behandlingsinstitusjon eller gjennom tett oppfølging fra mange instanser over lang tid, er de mindre aggressive og utøver mindre kriminalitet. Samværet med miljøarbeidere virker ofte positivt, med en god relasjonsetablering. Når dette miljøarbeidet avsluttes, påvirker det dem negativt i særlig stor grad.

Gaming og digital aktivitet

Et gjennomgående trekk i mange av sakene er mye bruk av data- og TV-spill, som foreldrene ikke klarer å sette grenser for. Vi ser flere eksempler der barnevernstjenestene beskriver barna med et omfattende spillemønster, hvilket medfører bekymring da spillingen ofte foregår på nattestid og kan føre til at barna enten ikke møter på skolen eller møter svært trøtte. Det uttrykkes også bekymring i flere av sakene for at barna i ung alder eksponeres for og deler innhold med 18-årsgrense. Enten gjennom spill eller filmer som er aldersklassifisert for voksne, eller ved å lage og dele videoer via mobiltelefon som inneholder voldelig eller seksuelt innhold. I noen av sakene forteller barna selv at de har sett voldelige og skremmende filmer med voksne i familien.

Grensesetting knyttet til spilling adresseres ofte i samtaler med foreldre, mens det i mindre grad rettes oppmerksomhet mot hvordan foreldrene skal gå frem for å skjerme barna fra skadelig innhold på telefonen. I tenårene utsetter de fleste av barna i utvalget andre for vold, blant annet som del av en gjeng eller vennegruppe med konflikt mot andre grupper. Det er ikke uvanlig at disse hendelsene filmes og publiseres på sosiale medier. Mobiltelefonen brukes i flere tilfeller til å fremme trusler mot andre, og er samtidig en plattform der de selv blir utsatt for trusler. Med mobiltelefon er barnet alltid tilgjengelig for negativ innflytelse fra nettverket, ofte også i de tilfellene barnet er plassert på institusjon.

4.2.4 Skole

Et av de mest framtrepende funnene i gjennomgangen av sakene er at de aller fleste barna har store utfordringer på skolen og etter hvert et svært høyt fravær. I majoriteten av sakene (31) fant vi problematisk skolefravær, eller delvis problematisk skolefravær (5). I kun fire saker ble ikke skolefravær tematisert som et problem.

I materialet ser vi at det ofte er skolen som er først ute med å melde bekymring om barna. Det framkommer ofte tidlig i saken at barna sliter med uro, lav konsentrasjonsevne og aggresjon, og

at de forstyrrer og forlater undervisningssituasjoner. De er også ofte i gjentakende og alvorlige konflikter med andre medelever og lærere. Etter hvert som situasjonen eskalerer, er det stadig vanskeligere for barna å følge opp skolen. For de aller fleste settes det inn spesialundervisning, og andre tiltak på skolen som støttekontakt. Flere av barna bytter skole flere ganger, og noen har kortere eller lengre opphold på spesialskoler.

Det er krevende for skolene å tilrettelegge for barnet, og samtidig skjerme de andre elevene fra barnets til tider voldsomme uttrykk. I flere av sakene kommer det fram at mange av medelevene, og også noen lærere, uttrykker at de er redde for barnet. Det er også eksempler på hendelser der barnet utøver vold, til tider svært alvorlig, mot andre medelever og også mot lærere eller andre ansatte ved skolen.

Vi finner også tilfeller der foreldre, eller barna, selv ikke ønsker spesialskole i frykt for at barnet skal føle seg stigmatisert. Dette til tross for at spesialskole oppfattes av instansene rundt som et godt tiltak. I andre tilfeller ser vi at selv spesialskoler, som nettopp retter seg mot målgruppen, forklarer at de ikke har et tilbud å gi barnet på grunn av barnets utagerende atferd eller at barnet ikke dukker opp på skolen.

Så lenge barnet går på barne- og ungdomskolen jobbes det intensivt for å holde på skolehverdagen. Men dette arbeidet minsker i intensitet når barnet begynner på videregående og skolen ikke lenger er obligatorisk. I noen av sakene faller barnet helt ut av videregående skole, uten at det finnes eller tilbys alternative dagtilbud. Da står barnet helt uten tilbud. I disse tilfellene kommer det fram at barna sover til langt på dag, bruker mye tid på spilling og den kriminelle aktiviteten fortsetter.

I barnevernsmappene forklares ofte utfordringene på skolen med at barna har ulike lærevansker, kognitive utfordringer og faglig etterslep. I flere saker er det mistanke, som ved noen tilfeller også bekreftes, om sterk ADHD og lettere psykisk utviklingshemming. Ved noen tilfeller strever de også på grunn av språkutfordringer og hull i skoleløpet på grunn av for eksempel sen oppstart på grunn av innvandring til Norge eller lengre utenlandsopphold. I flere av sakene påpeker barnevernet at barnet har gode evner og kunne klart seg godt på skolen, men at de strever på grunn av konsentrasjonsproblemer, impulsivitet og uro.

I tilnærmet alle saker virker det, til tross for iverksatte tiltak, som at skolen strever med å tilrettelegge for barnet på en virksom måte og tilby et tilstrekkelig godt tilpasset individuelt opplæringstilbud.

4.2.5 Barnevernets tiltak

Behov følges ikke opp av tilstrekkelige tiltak

Et hovedfunn fra sakene er en manglende opptrapping av hjelpetiltakenes intensitet i samsvar med utfordringene i familiene og barnets eskalerende atferd. Det er mange eksempler på at barnets atferd har utviklet seg så langt i en negativ retning og at ingen av de iverksatte tiltakene fungerer i tilstrekkelig grad eller som tiltenkt. Noen ganger kan det på dette tidspunktet være

utfordrende å få barnet eller foreldrene til å ta imot hjelp og møte til samtaler. Det beskrives ulike årsaker til tiltakenes manglende effekt, som for eksempel at foreldrene ikke evner å ta imot veiledningen som tilbys eller at familiesituasjonen er så kaotisk at det hindrer iverksettelsen av de vedtatte tiltakene. I flere saker fatter barnevernstjenesten vedtak om tiltak, men av ulike årsaker tar det mange måneder før tiltaket starter, og i noen saker starter de ikke i det hele tatt. Dette kan skyldes faktorer internt i barnevernstjenesten, rettslige forberedelser og avgjørelser i nemda, samt søknadsbehandling eller ventetid før tilbud om plassering i fosterhjem eller institusjon.

Ventetid er uheldig da barnet må vente på tiltak som kan avhjelpe situasjonen. I mellomtiden utfører barnet flere kriminelle handlinger, blir selv utsatt for kriminalitet, og skole- og hjemmesituasjon forverres i påvente av oppstart av tiltaket. Videre medfører det at barnas atferd ofte eskalerer kraftig i løpet av tenårene, med stadig økende innblanding i kriminelle aktiviteter og alvorlige voldshendelser. Barnevernstjenesten mottar i disse tilfellene hyppige og alvorlige bekymringsmeldinger fra politi, skole og andre instanser, uten at tiltakene oppjusteres slik at de i tilstrekkelig grad hindrer videre negativ utvikling. Bekymringene omhandler blant annet barnets kriminelle atferd, manglende mestring på skolen, samt truende og voldelig atferd overfor andre barn, medelever og lærere.

I mange av familiene er barnevernstjenesten godt kjent med langvarige utfordringer hos barnet og foreldrene. Barnevernstjenesten dokumenterer en høy risiko for videre skjevutvikling hos barna, bekymring for hjemmesituasjon og en langvarig kriminell løpebane. Vi ser også eksempler på at politi og andre instanser melder om bekymring med fare for liv og helse, både for barnets og tredjepersoners, uten at det er dokumentert at plassering utenfor hjemmet er vurdert som et tiltak. Det fremkommer i liten grad skriftlig dokumentering av vurderinger om mer intensive tiltak eller institusjonsopphold, selv i tilfeller hvor foreldre og/eller barnet uttrykker ønske om dette. Totalt ble det registrert 46 tiltak/plasseringer på en barnevernsinstitusjon (hjemmel omsorg, akutt og eller behandling), fordelt på 15 barn. Totalt ble det registrert 31 akuttplasseringer (fordelt på 11 barn), hvor ett barn ble registrert med 11 plasseringer på akutt. Det var 13 behandlingsplasseringer (fordelt på 11 barn) og omsorgsplassering på kun ett barn.

Videre er effekten av barnevernstiltakene i liten grad evaluert. I de tilfellene der evaluering foreligger og viser manglende effekt eller forverring, er det i liten grad dokumentert hva som er gjort for å justere eller endre tiltakene. Det er samtidig utfordrende å få et tydelig bilde av innholdet i veiledningen som gis til foreldrene og barn, da dokumentasjonen varierer betydelig. Det er ofte begrenset informasjon om både innhold og metodikk i veiledningen til foreldre og barn, noe som gjør det vanskelig å forstå hva som skal endres gjennom veiledningen, og hvordan endringene skal oppnås. Samtidig er det også eksempler på god faglig praksis, altså beskrivelser av tiltak, og solide evalueringer av både tiltak og saken som helhet, noe som viser at det finnes praksis for denne typen arbeid. Likevel fremstår det altså samlet sett som at god dokumentasjon og grundige evalueringer ikke forekommer i tilstrekkelig grad.

Lite bruk av intensive hjelpetiltak

Flere av barna har store familier med hjemmeboende søsken, som blir vitne til høy konflikt i hjemmet og søskens utagerende atferd. I svært mange av disse tilfellene er det fravær av vurderinger om plassering utenfor hjemmet eller pålagte hjelpetiltak. Det er også saker som drøfter plassering etter flere år med negativ skjevutvikling, men der barnevernstjenesten vurderer en plassering som lite hensiktsmessig da barnet nærmer seg myndighetsalder. Barnet er i denne fasen ofte involvert i svært alvorlig kriminalitet og bekymringsmeldingene fra politiet fortsetter å komme. I noen av disse sakene ender det med at barnevernssaken avsluttes da barnevernet ikke ser at de har mer å tilby barnet, til tross for at bekymringsmeldinger fra hovedsakelig politiet fortsetter å komme.

I de fleste sakene iverksettes hjelpetiltak som svært ofte er *råd og veiledning, miljøarbeider/støttekontakt og samarbeidsmøter*. Tiltakene preges i mange tilfeller av å være lite spesifikke eller målrettede. Det er i svært liten grad benyttet mer spesialiserte, intensive hjelpetiltak eller institusjonsplassering i sakene. Dersom mer intensive tiltak benyttes, iverksettes de sent i forløpet og etter flere år med negativ utvikling. Det er lite bruk av sentre for familie og barn, der man i større grad kan utrede omsorgssituasjonen til barnet, og samtidig for en periode gi familien helhetlig hjelp og støtte. Til tross for store bekymringer er Senter for foreldre og barn kun benyttet i tre av sakene. Særlig er dette tiltaket relevant der risikofaktorene rundt barna er omfattende i tidlig alder, der det er bekymring for flere søsken, og foreldrenes omsorgsevne er dårlig.

I sakene finner vi vurderinger som gjøres av eksempelvis tiltaket AFT-A/ABT (Arenafleksibelt team – Adamstuen/Arenafleksibelt behandlingsteam) eller Senter for familie og barn, hvor foreldre vurderes å ha store hjelpebehov, lav omsorgskompetanse og i liten grad evner å nyttiggjøre seg av veiledning. Familiens eksisterende tiltak oppjusteres likevel ikke i etterkant av vurderingene. Det er også saker der mor og barn har hatt opphold på krisesenter, der det ved flere tilfeller meldes bekymring fra krisesenteret til barnevernet, uten at vi ser at familiesenter vurderes som et videre tiltak. Etter opphold på krisesenter har det i tillegg sjelden blitt vurdert at det er nødvendig med hjemmebesøk eller tettere oppfølging, heller ikke i saker der mor har flyttet tilbake med den voldelige partneren hun har søkt tilflukt fra.

Våre funn viser at AFT-A/ABT ble bestilt for 12 av barna. Dette antallet synes å være lavt, tatt i betraktning at barna i utvalget er registrert med et gjennomsnitt på 32 bekymringsmeldinger, som i hovedsak omhandler kriminalitet og negativ atferd. I noen få saker ser vi at AFT-A/ABT og andre intensive hjelpetiltak som benyttes gir positiv effekt. Barnet og familien uttrykker at de har det bedre, at kommunikasjon og samhandling innad i familien fungerer bedre, at barnets helse vurderes som bedre og at meldinger opphører. I disse sakene er totalbelastningen i familiene mindre enn i de fleste sakene som inngår i denne gjennomgangen.

I kun tre av sakene har barnevernstjenesten iverksatt pålagte hjelpetiltak for familien. Barnevernstjenesten avslutter kontakt med familien når foreldre trekker samtykke til hjelp, selv i tilfeller der det er kjent vold og omsorgssvikt og et åpenbart behov for oppfølging. Det finnes

også tilfeller der barnevernstjenesten, til tross for kjennskap til barnas alvorlige omsorgssituasjon, fortsetter med lite omfattende hjelpetiltak til familien.

I noen tilfeller besluttes plassering og/eller omsorgsovertakelse på yngre søsken på bakgrunn av omsorgssvikt i hjemmet, mens de eldre barna forblir i hjemmet med lite intensive og spesifikke hjelpetiltak.

Tilbakeføring/nedtrapping av tiltak

I noen saker er det intensive perioder med tiltak som kan ha en positiv effekt. Eksempelvis ser vi at perioder med ungdomsoppfølging eller tett miljøterapeutisk kontakt kan fungere godt, der barnet utøver mindre kriminalitet i løpet av oppfølgingen og virker å ha en mer stabil livssituasjon. Liknende effekter ser vi for noen av barna som plasseres på institusjon. Samtidig eskalerer atferden ofte på nytt etter avslutning av tiltaket eller plasseringen.

I flere saker gjøres det lite med barnets helhetlige omsorgssituasjon underveis i ungdomsoppfølgingen eller institusjonsoppholdet. Det er ofte et individfokus på barnet, men tilsynelatende for lite oppmerksomhet mot utvikling eller endring av hjemmesituasjonen gjennom å styrke foreldreferdigheter som et parallellspor til arbeidet barnet gjør. Det stilles ofte store krav til barnas endringsarbeid, samtidig som det ser ut til at hjemmemiljøet glemmes i disse periodene.

Ettervern

Flere av barna blir myndige i løpet av kontakten med barnevernet. I sakene fremstår det ofte å være en lite fleksibel tilnærming til ettervernsarbeidet og til samhandling med andre aktører. For eksempel er det tilfeller hvor oppfølging avsluttes etter at barnet blir myndig og takker nei til tilbud om ettervern. I noen saker kan det virke som barnet oppfatter tiltaket som lite fleksibelt og lite nyttig. Det presenteres forslag til videre oppfølging fra barnevernstjenesten, mens barnet har behov for økonomisk støtte og et stabilt sted å bo og ser ikke hvordan barnevernstjenesten kan bidra i denne situasjonen.

4.2.6 Samhandling

Informasjonsflyt og tverrfaglig samarbeid

I de fleste sakene foregår det mye informasjonsutveksling og barnevernstjenesten inngår ofte samarbeid med relevante tjenester. Barnevernstjenesten innhenter informasjon skriftlig, via telefonsamtaler og samarbeidsmøter. Det settes opp relativt hyppige samarbeidsmøter når barnet strever på flere arenaer, og det skjer mye rundt barnet og familien. Barnevernstjenesten tar stort sett initiativ til, og koordinerer, samarbeidsmøter som et frivillig hjelpetiltak i arbeidet med familien. I noen tilfeller tar også skolen initiativ til møter. I disse møtene deltar ulike hjelpeinstanser, skole og foreldre for å dele informasjon om hva som er status for barnet på ulike arenaer, som hjemme, på skolen, på fritiden og hva som er status når det gjelder utøvelse av eller bekymring for kriminelle handlinger.

Samarbeidsmøtene er en arena for informasjonsutveksling, og et forum for å drøfte og dra nytte av hverandres kompetanse, men kanskje først og fremst for å dele oppdatert informasjon om hva barnet strever med akkurat nå. I vårt datamateriale kommer det frem at det er ulike konstellasjoner av samarbeid, og ulike tjenester går inn og ut av samarbeidet ettersom situasjonen for barnet og familien endrer seg. I samarbeidsmøtene sitter barnevernstjenesten, foresatte, skolen (rektor, kontaktlærer, miljøterapeut, ungdomslos med flere), forebyggende politi, Salto, uteteam og BUP. Der barnet har fått en ungdomsreaksjon, er det Konfliktrådet som overtar rollen som koordinerende aktør for samarbeid rundt barnet.

Manglende samarbeid og samarbeid iverksettes sent i noen saker

I flere saker tok det lang tid å sette opp faste møtepunkter mellom relevante tjenester. I de tilfellene der barnevernstjenesten venter til etter undersøkelsen er ferdig og tiltak er iverksatt, har barnets atferd og kriminelle handlinger eskalert i mellomtiden. I en håndfull saker er det ingen eller lite samarbeidsmøter, og manglende deltakelse fra relevante tjenester. Det er også eksempler på at samarbeidsmøter iverksettes for sent. Dette til tross for at barna i disse sakene sliter på flere arenaer, og flere tjenester er involvert.

Som tidligere nevnt er det mange foresatte som trenger økonomisk veiledning og ytelser fra NAV. Det fremstår litt uklart hvordan samarbeidet mellom NAV og barnevernstjenesten arter seg, og om det er en tydelig struktur for samarbeidet og hvordan ansvaret er fordelt. Det kan virke som samarbeidet med NAV i mange tilfeller avhenger av initiativ fra den enkelte saksbehandler og deres arbeidskapasitet. I noen saker bruker saksbehandler tid som er avsatt til foreldreveiledning til å gi råd og veiledning i forbindelse med økonomisk støtte fra NAV eller bytte av kommunal bolig.

Samarbeid med familien

Mange av sakene er preget av ustabilitet på ulike områder, som bytte av skole eller barnehage, flytting mellom bydeler, eller til andre kommuner. Dette fører til at tiltak avsluttes og startes på nytt, historikk går tapt, og at det tar tid før tiltakene rundt barnet og familien er på plass igjen. I mange saker er foresatte svært takknemlig for alle tiltak som settes inn.

I mange av sakene ber foreldre om mer hjelp først når barna har blitt tenåringer med atferds- og kriminalitetsutfordringer. Foreldre kan fremstå som svært fortvilte over situasjonen, og i noen saker kan de til og med nekte barna å komme hjem. I flere av disse sakene imøtekommer ikke barnevernstjenesten familiens behov for mer hjelp, og i ytterste konsekvens blir barna stående alene uten fast bosted.

Møter og samtaler med barna

Det er stor variasjon i hvor ofte, i hvilken setting og hvordan barnet blir snakket med av barnevernstjenesten. Det kommer frem i saksdokumentene at barnet noen ganger ikke ønsker å snakke med saksbehandler/kontaktperson, enten sier forelder dette, eller barnet sier dette selv.

Når barna er yngre inviteres de i mindre grad inn til samtaler eller møter med barnevernstjenesten, men i tenårene virker det som om barna i mange saker både er invitert og tilgjengelige for samarbeid. I noen saker ser vi imidlertid at når barna kommer i tenårene avviser de i større grad invitasjoner eller de møter ikke opp som planlagt. Barnevernstjenesten fortsetter likevel å invitere barna inn i møter. Det er også eksempler på det som fremstår som gode relasjoner mellom saksbehandler og barn, hvor barna og saksbehandler har hyppig kontakt begge veier, hvor barnet ønsker eksempelvis å ha med saksbehandler inn i avhør eller rettssak. Andre opplever å ikke ha fått nok hjelp fra barnevernstjenesten, og gir flere tilbakemeldinger på dette.

5. Diskusjon og læringspunkter

Med utgangspunkt i funnene som ble presentert i forrige kapittel, løfter vi i dette kapitlet frem åtte sentrale læringspunkter og peker på noen konkrete anbefalinger som kan styrke kommunens arbeid med barn som begår omfattende kriminalitet. Anbefalingene følges av en kort diskusjon i lys av våre funn. De åtte læringspunktene med anbefalinger er sortert i kategoriene i oppdragsbrevet: *Tidlig innsats, Barnevernets arbeid og tiltak og Samarbeid mellom aktører.*

5.1 Tidlig innsats

Ett av funnene i rapporten er at det finnes to typiske forløp, et forløp der det er aktiv barnevernssak med bekymring for foreldrenes omsorgsevne i store deler av barndommen, og et forløp der første bekymring meldes tidlig i tenårene med bekymring for barnets kriminalitet eller utagerende atferd. Også i forløpet der barnevernstjenesten fikk første melding i tenårene, forteller foreldre, barn og andre instanser om omsorgssvikt og utfordringer i oppveksten. En fellesnevner for begge forløpene er at barna har vokst opp med omsorgsforhold som ikke har vært gode nok.

Læringspunkt 1: Offentlige tjenester må aktivt melde bekymring når barn viser tegn på å trenge hjelp.

Når barn vokser opp under forhold som ikke er gode nok er det barnevernstjenestens mandat og ansvar å sørge for tilstrekkelig endring i barnets omsorgsbasis slik at utviklingen ikke blir skadelidende. En forutsetning for at barnevernet skal kunne beskytte barn som vokser opp i slike omgivelser er at barnevernstjenesten har kjennskap til hvilke barn og familier som er i behov av hjelp. I praksis betyr dette at offentlige tjenester eller privatpersoner må oppdage barn som trenger hjelp, og aktivt melde bekymring til barnevernstjenesten.

Anbefaling:

- Kommunen må sikre kompetanse om risikofaktorer og identifisering av barn som vokser opp i omsorgssvikt og rutiner for å melde bekymring i barnehager, skoler og helsestasjoner slik at disse tjenestene oppdager og melder bekymring til barnevernet for barn som ikke har en god nok omsorgssituasjon.

Læringspunkt 2: Helhetlige analyser og evalueringer av barnevernssakene vil gi bedre beslutningsgrunnlag

For at barnevernstjenesten skal iverksette virksomme tiltak tidlig i et forløp er det viktig at det fattes rett beslutning om tiltaksintensitet og velges riktige tiltak. Dette forutsetter et godt informasjonsgrunnlag, helhetlige analyser og gode barnevernsfaglige vurderinger, samt evalueringer av tiltakenes effekt. Funnene i rapporten viser at barnevernstjenesten i de aller fleste tilfeller mottar betydelige mengder informasjon om barn og deres foreldre. Imidlertid ser

vi at det i mange saker mangler en systematikk i analysene av informasjonen, i vurderingene om det som må gjøres, og i begrunnelsene som ligger til grunn for beslutningene.

Et viktig funn er at det er store mangler knyttet til å sette ny informasjon i sammenheng med tidligere opplysninger i saken. I saksmappene til barna som har hatt sak i barnevernet store deler av oppveksten har barnevernstjenesten over tid forsøkt flere tiltak, og særlig har veiledningstiltak til foreldrene vært forsøkt. Målet med slike veiledningstiltak, eller endringsrettede tiltak, er at foreldrene skal lære nye, hensiktsmessige måter å gi omsorg på. Når foreldrene ikke endrer seg og barnets utvikling fortsetter i negativ retning over måneder eller år, og barnevernstjenesten jevnlig mottar bekymringsmeldinger og annen informasjon som tyder på at situasjonen ikke bedres, burde det på et tidligere tidspunkt enn det vi har sett vært gjennomført grundigere evalueringer, analyser og vurderinger. Dette burde i sin tur ha ført til en justering eller endring av tiltakene, noe som i liten grad har vært tilfelle.

Flere av barna og familiene har ikke hatt kontakt med barnevernstjenesten før barnets tidlige tenår. I disse sakene har første bekymringsmelding handlet om kriminalitet eller andre former for atferdsvansker. I disse sakene har mye av barnevernstjenestens arbeid, inkludert analyse og vurderinger, handlet om barnet. På den ene siden er det forståelig da barna i dette utvalget har en atferd som krever oppmerksomhet. På den andre siden er det uheldig at foreldrenes omsorgsutøvelse kan synes å ha kommet i bakgrunnen.

Dette gjelder også for de barna som har hatt sak i barnevernet i lengre tid. Når de kommer i tidlig tenårsalder og den negative atferden blir mer alvorlig, dreier barnevernstjenestens fokus og innsats seg mot barnas uttrykk, selv om omsorgsutøvelsen har vært en langvarig utfordring. Imidlertid har barna i vårt utvalg stort sett bodd hjemme hos foreldrene, og foreldrene er fortsatt den viktigste premissleverandøren for endring hos barnet i tenårene. Det blir derfor også i disse tilfellene uheldig når foreldrenes omsorgsutøvelse til dels går under radaren, noe som trolig har bidratt til at utilstrekkelig omsorgsutøvelse har kunnet fortsette.

Konsekvensene i begge forløp har vært at barnets negative utvikling har fortsatt uten at riktig hjelp har blitt satt inn. Bedre analyser og vurderinger i barnevernssakene på kritiske tidspunkt i forløpet vil kunne bidra til at barnevernstjenesten i større grad setter inn tiltak som imøtekommer barna og familienes behov så tidlig som mulig. Eksempler på kritiske tidspunkter kan være når familien flytter fra en bydel til en annen, i perioder med rask eskalerende negativ atferd eller etter lengre tids tiltak uten bedring for barnet.

Det bør vurderes om kartleggingsverktøyene EARL (Smaragdi, et al., 2024) og SAVRY (Gammelgård, 2015) skal brukes i barnevernstjenestene, da de kan bidra til bedre analyser og beslutninger. Verktøyene kan egne seg der barn begår, eller er i risiko for å begå, vold og kriminalitet. EARL er tatt i bruk i barnevernstjenesten i Göteborg⁶ og dekker aldersgruppen

⁶ Les mer om EARL: <https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/evidensbaserad-praktik/metodguiden/earl-early-assessment-risk-list/>

6-12 år. SAVRY⁷ dekker aldersgruppen 12-18 og brukes allerede på BFEs behandlingsinstitusjoner.

Anbefalinger:

- Systematisk styrke arbeidet med helhetlige analyser, vurderinger og evalueringer, med særlig vekt på å integrere sakens historikk i nye beslutninger. Kunnskapsmodellen *Barnets behov i sentrum* bør benyttes gjennom Barnevernsfaglig kvalitetssystem (Bufdir, 2025).
- Det bør innføres en rutine for å klassifisere eller risikovurdere saker i barnevernet. Sakene i høy risikoklasse bør ha strengere krav til regelmessige og helhetlige analyser, vurderinger og dokumentasjon.
- Det bør innføres en rutine for evaluering av iverksatt hjelpetiltak som inkluderer en vurdering av behov for oppjustering av tiltakets intensitet og form.
- Det bør vurderes å benytte egne kartleggingsverktøy for barn i risiko for å begå kriminalitet og vold, som for eksempel verktøyene EARL og SAVRY.

5.2 Barnevernets arbeid og tiltak

Læringspunkt 3: Beskytt barna bedre

I mange av sakene har barna lang historikk med kjent eller mistenkt voldsutsatthet eller omsorgssvikt. Barnevernstjenesten har i flere tilfeller kjennskap til dette, men lykkes ikke i å beskytte barna godt nok fra sin omsorgsbasis da endringsrettede tiltak til foreldrene forsøkes i lang tid uten effekt. Det må gjøres grundigere oppfølginger av veiledningstiltak rettet mot foreldre. Ved tilfeller av manglende utvikling må det foretas en ny vurdering av barnas omsorgssituasjon, slik at barna blir beskyttet fra en omsorgsbasis preget av vold og omsorgssvikt.

Barna oppholder seg hyppig i belastede miljøer og sammen med eldre kriminelle. Når politiet eller Barnevernsvakta påtreffer dem, returneres de ofte hjem – selv når foreldrene ikke mestrer oppfølgingen, eller barna ønsker institusjonsplass. Det er åpenbart svært uheldig for barn å utsette seg for slike miljøer, og barnevernet må iverksette nødvendige tiltak for å hindre at barn som allerede strever med atferdsutfordringer og kriminalitet oppholder seg i slike miljøer. Miljøene fungerer som en kraftig forsterker for negativ utvikling da barna både utsetter seg for risiko knyttet til å bli utsatt for kriminalitet, til å bli rekruttert til mer alvorlig kriminalitet, og til selv å begå kriminelle handlinger.

⁷ <https://www.helsedirektoratet.no/faglige-rad/voldsrisikoutredning-ved-alvorlig-psykisk-lidelse/verktoy-for-voldsrisikovurdering-av-unge/helsedirektoratet-anbefaler-savry-som-verktoy-for-voldsrisikovurdering-av-unge-mellom-12-og-18-ar>

Barn må også beskyttes fra skadelig innhold på digitale plattformer. Sosiale medier og digitale plattformer brukes til å spre rykter, fremsette trusler og tilgjengeliggjøre bilder og videoer av overgrep og vold. Videre er VAAS (Violence as a Service) et relativt nytt fenomen, der etablerte kriminelle aktører bruker digitale plattformer til å rekruttere barn til kriminelle handlinger. I syv av sakene var det konkret mistanke om at disse barna ble rekruttert på denne måten. Det blir stadig viktigere med kompetanse på digitale plattformer og særlig hvordan man kan veilede foreldre i hvordan de kan beskytte barn og ungdom fra VAAS og annen eksponering for og tilgang til skadelig innhold.

I et mindre utvalg av sakene har barnet reist med eller uten foreldre til utlandet. I hovedsak har det vært land der familien har en tilknytning, ofte at foreldrene har vokst opp i landet eller at det finnes utvidet familie som onkler eller besteforeldre der. En fellesnevner for disse sakene, er at utenlandsoppholdet ikke har bidratt positivt. Det har vært eksempler der barnet har blitt etterlatt, blitt utsatt for vold og annen alvorlig omsorgssvikt, eller har mistet sin skoleplass i Oslo. Vi har også sett noen få eksempler på at barnevernstjenesten har bistått økonomisk til flybilletter for å legge til rette for slike opphold. Begrunnelsen for slike tiltak kan ha vært at barnet har hatt behov for en pause fra det negative miljøet i Oslo, at foreldrene har trengt hjelp for å sette grenser for barnet av sitt nettverk i utlandet, eller at det forelå andre forhold man har kunnet avbøte ved å bo et annet sted. Konsekvensene av slike opphold kan bli store, ved at barnet kan etterlates i utlandet uten tilstrekkelig omsorg, og det er da svært vanskelig for barnevernstjenesten å hente barnet hjem igjen.

Anbefalinger:

- Barnevernstjenesten må iverksette forsvarlig barneverntiltak som reelt svarer til det nivået av alvorlighet og omfanget av risikofaktorer som undersøkelsen har avdekket.
- Barnevernstjenesten bør jobbe aktivt for å unngå at barn og ungdom som har alvorlige atferdsutfordringer reiser til utlandet, særlig land utenfor Europa der Norge har et begrenset mulighetsrom til å beskytte barnet.
- Barnevernet må iverksette nødvendige tiltak for å hindre at barn som allerede strever med atferdsutfordringer og kriminalitet oppholder seg i belastede områder sent på kveld og natt.
- Barnevernet bør ha god kunnskap om digitale plattformers rolle i vold og kriminalitetssammenheng. Foreldre må i større grad veiledes på disse teamene.

Læringspunkt 4: For lite bruk av intensive og spesialiserte tiltak

Det er flere tiltak som barnevernet rår over som er spesielt tilpasset barn med alvorlige atferdsvansker. Som BFE tidligere har beskrevet (Barne- og familieetaten, 2025) er det behov

for å iverksette flere multisystemiske tiltak, altså tiltak som virker på flere av barnets livsområder samtidig, for å behandle barn og unge som begår kriminalitet og forhindre ytterligere negativ utvikling. Flere slike tiltak var tilgjengelige i perioden som er omtalt i rapporten, men samtidig har barnevernstjenestene ønsket seg en bredere tiltaksvifte. For en grundigere gjennomgang av status på hjelpetiltak i Oslo vises det til BFEs Rapport om hjelpetiltak 1 og 2, som ble ferdigstilt høsten 2023.⁸

Det mest inngripende og omfattende tiltaket barnevernstjenesten kan iverksette er å frata foreldrene omsorgsansvaret og plassere barn i en annen egnet omsorgsbasis enn hos foreldrene, i fosterhjem eller barnevernsinstitusjon. I vårt datamateriale kommer det fram at de fleste barna har vokst opp i familier preget av ulike grader av vold og omsorgssvikt fra barna var små. Det er derfor svært overraskende at omsorgsovertakelse er et tiltak som bare har vært iverksatt i 1 av de 41 sakene. Det finnes også relativt lite dokumentasjon i sakene generelt om hvorvidt omsorgsovertakelse har vært drøftet og vurdert av barnevernstjenestene.

Et annet alternativ til omsorgsovertakelse er å midlertidig plassere barnet på en barnevernsinstitusjon, mens foresatte fortsetter å beholde omsorgen. Behandlingsinstitusjoner er dimensjonert og tilpasset barn med atferdsvansker. Oppholdet innebærer døgkontinuerlig omsorg og intensiv behandling for barn og unge med sammensatte og alvorlige behov. Barn kan plasseres på behandlingsinstitusjoner uten samtykke, og vedtak om plasseringer fattes av Barneverns- og helsenemnda etter forslag fra barnevernstjenesten. Et vedtak om plassering på behandlingsinstitusjon varer vanligvis i 6-12 måneder. Behandlingsinstitusjoner kan i korte perioder holde barn tilbake, låse dører og skjerme barn fra mobilbruk når det er nødvendig for å beskytte barnet og sikre nødvendig ro.

Av 41 barn i utvalget er det 11 barn som har mottatt tiltaket behandlingsinstitusjon. Det er dokumentert i saksmappene at det er flere enn de sakene at barnevernstjenesten har snakket med barn og/eller foreldre om tiltaket, men det er sjeldent foretatt en grundig og dokumentert vurdering der tiltaket ikke har blitt iverksatt. Oslo plasserer færre barn på behandlingsinstitusjon sammenlignet med andre fylker (SSB tabell, 12845). Per 31.12.2024 hadde Oslo plassert 8 barn i behandlingsinstitusjon. Oslo har en større barnebefolkning og større levekårsutfordringer enn de fleste andre fylker, på tross av dette har Oslo lavest antall tiltak per 1000 barn, også når det gjelder behandlingsinstitusjon. Dette er en trend som har utviklet seg over tid. Hvis vi sammenligner Oslo med Viken, som per i dag er det mest sammenlignbare fylket, når det gjelder barnebefolkning, urbanitet og levekårsutfordringer, har Viken langt flere behandlingsplasseringer enn Oslo i 2021-2023. I 2021 var andelen om lag 23 % høyere i Viken enn i Oslo. I 2022 økte forskjellen til nær 92 %, og i 2023 var nivået i Viken mer enn dobbelt så høyt – rundt 127 % høyere enn Oslo.⁹

⁸ Rapportene er foreløpig ikke offentlig publisert..

⁹ 12845: Barn 0-24 år med plasseringstiltak per 31.12., etter type plassering og lovheimel (F) 2015-2024

I flere av sakene har vi som tidligere beskrevet sett en bedring i barnets atferd mens det har vært på behandlingsinstitusjon. Men ved overgangen tilbake til hjemmet oppstår det ofte store utfordringer, og atferden forverres igjen. Det synes å ha blitt viet lite oppmerksomhet knyttet til denne krevende overgangen, både for barn og foreldre. For det første arbeides det tilsynelatende lite systematisk og aktivt med foreldrene og deres omsorgskompetanse mens barnet bor på institusjon. Det vekker tvil om forsvarligheten ved å tilbakeføre barn med så omfattende omsorgsbehov til foreldre som i utgangspunktet ga utilstrekkelig omsorg. For det andre iverksettes det ikke tilstrekkelig intensive tiltak når barnet er hjemme igjen, for å ruste barnet i å møte hverdagslivet med de samme omsorgsbetingelsene, det samme miljøet og de tidligere utfordringene. Tiltakene som iverksettes ved hjemkomst er i de fleste tilfeller miljøarbeider rundt tjue timer per måned, og foreldreveiledning ti timer per måned. Altså en vesentlig reduksjon i intensitet sammenlignet med institusjonen.

Tolv av barna i utvalget mottok tiltaket AFT-A/ABT, som i dag er avviklet og erstattet av et nytt spesialisert hjelpetiltak med samme målgruppe, Multisystemisk Terapi (MST). MST jobber multisystemisk med hovedmål om å redusere alvorlig norm- og regelbrytende atferd hos barn, som kriminalitet og rusbruk, mens barnet bor hjemme.⁸ Ingen av barna i vårt utvalg mottok MST som først ble etablert i Oslo kommune i februar 2025. Det finnes også flere evidensbaserte hjelpetiltak for barn og unge med utagerende atferd som foreløpig ikke, eller i mindre grad, er tatt i bruk i Oslo. Eksempler på dette er MST-CAN, TIBIR (inkludert PMTO), TFCO (behandlingsfosterhjem) og Relasjonsfokusert familieterapi (RFT tidligere FFT). Det å komme inn med kraftigere tiltak tidlig kan forebygge videre skjevutvikling for denne målgruppen.

Flere av barna i gjennomgangen har en lav fungering og risikerer å rammes av eksklusjonskriterier ved MST og RFT. Disse barna fungerer dårligere enn alderen deres tilsier, og har en såkalt lav psykososial fungering (Helsedirektoratet, 2024). Barn med lav psykososial fungering har typisk en sterkt nedsatt evne til å regulere følelser og atferd, de har store problemer med sosial forståelse og samspill med andre, behov for større tilpasninger i skolesituasjon og krever lave daglige krav og forventninger. De strever også med stressmestring og fleksibilitet. Vanskene kan komme av kognitive funksjonsnedsettelse, autismspekterforstyrrelser, traumatiske hendelser i småbarnsårene eller alvorlig omsorgssvikt over lang tid.

For barna i gjennomgangen med en lav psykososial fungering kan en av BFEs behandlingsinstitusjoner vurderes, da fagmodellen Forsterket behandlingsmodell (FBM) også kan ivareta disse barna. Denne gruppen har ofte behov for langvarige miljøterapeutiske tiltak og bruker gjerne mer tid på å oppnå trygghet og stabilitet. Med riktige rammer, enten i institusjon eller gjennom tett og langvarig oppfølging fra flere instanser, kan aggressivitet og kriminalitet reduseres. De trenger særskilt tilpasset oppfølging over tid, og noen har behov for habiliteringstjenester etter 18 år (f.eks. bolig med oppfølging). Familieveiledningen må også tilpasses, både fordi sårbarheter kan være arvelige og fordi barnets lave fungering stiller store krav til omsorgspersoner.

Barnevernstjenesten foreslår ofte tiltak som enten ikke ønskes av foreldre eller barn, eller hvor samtykket trekkes etter kort tid. Selv om tjenesten kan be Barneverns- og helsenemnda om å pålegge hjelpetiltak, brukes dette sjelden – i vårt utvalg kun tre ganger. Dette skyldes trolig at frivillighet og motivasjon hos foreldre er avgjørende for endring og godt samarbeid. Likevel kunne pålegg vært brukt mer for å skape en inngang til motivasjonsarbeid og felles situasjonsforståelse for å jobbe sammen om endring til barnets beste.

I vårt materiale har vi sett at barn kan bli så involvert i kriminalitet at det er svært vanskelig å trekke seg ut fra miljøet. Programmer som bistår unge under 18 år med å trekke seg ut fra kriminelle miljøer er etablert i Oslo kommune, for eksempel jobber EXIN OSLO-Ung med barn fra 16 år (Velferdsetaten, 2025) og Oslomodellen for én-til-én-oppfølging med barn fra 12 år (Byrådsavdeling for sosiale tjenester, 2025). I Sverige har flere kommuner tatt i bruk det evidensbaserte¹⁰ programmet Rätt Kurva¹¹ som jobber med barn mellom 8 og 15 år som har begått kriminalitet, og dette bør vurderes innført i Oslo.

Anbefalinger:

- Barnevernstjenestene i Oslo kommune burde bruke inngripende, intensive og spesialiserte tiltak som barnevernsinstitusjon og evidensbaserte hjelpetiltak i flere saker hvor det er høy risiko for negativ utvikling og kriminalitet. Eksempler på dette er MST, MST-CAN, TIBIR, TFCO og RFT. Pålagte hjelpetiltak bør i større grad vurderes.
- I den særlig sårbare fasen ved overgangen fra institusjon må barnevernstjenesten og BFE samarbeide bedre om hvor barnet skal flytte og hvilke tiltak som skal sikre at barnets omsorgsbehov ivaretas videre. Under institusjonsoppholdet bør det også arbeides systematisk med barnets faste omsorgsbasis.
- Kommunen må sørge for at barn med lav psykososial fungering, som begår kriminalitet, får tilstrekkelig tilpasset, langvarig og koordinert oppfølging fra flere tjenester.
- Det bør i større grad benyttes programmer som hjelper unge ut av kriminelle miljøer, som Oslomodellen for én-til-én-oppfølging og EXIN OSLO-Ung. Det bør også vurderes om et program for en yngre målgruppe bør innføres, for eksempel Rätt Kurva.

Læringspunkt 5: Behov for mer bruk av kompenserende hjelpetiltak

I så å si alle sakene har familien, særlig foreldrene, mottatt endringsrettede tiltak som foreldreveiledning. Ofte har denne typen tiltak vært forsøkt gjentatte ganger uten at barnets omsorgssituasjon har blitt bedre. Mange av familiene i utvalget har svært store utfordringer på flere livsområder som økonomi, konflikt i familien, svak tilknytning til arbeidslivet, kriminalitet og

¹⁰ Programmet, som stammer fra Tyskland, er forsket på der, og det gjennomføres p.t. en studie på den svenske tilpasningen: <https://www.gu.se/forskning/ratt-kurva>

¹¹ Les mer om programmet på: <https://rattkurva.se/>

dårlige og ustabile boforhold. I vår gjennomgang er det tydelig at denne veiledningen ikke har hatt tilstrekkelig effekt.

Å være forelder til et barn med alvorlige atferdsutfordringer er svært krevende, og for at foreldre skal kunne stå i slike situasjoner over tid bør barnevernstjenestene vurdere å iverksette ytterligere kompenserende tiltak, for eksempel ved å tilby miljøterapeut eller familieveileder i hjemmet. En slik støtteperson kan veilede foreldrene i konkrete situasjoner, i tillegg til å bidra aktivt i oppfølgingen av barnet gjennom å følge barnet til skole eller BUP, støtte foreldrene i grensesetting og gi råd om bruk av digitale flater. Andre kompenserende tiltak kan være besøks- og avlastningshjem og økonomisk støtte, som kan avhjelpe familiens eller barnets omsorgssituasjon. Styrking av slike tiltak var også en anbefaling i BFEs arbeid med hjelpetiltak (Barne- og familieetaten, 2023).

I flere saker har barnet miljøarbeider, men det er svært sjelden at miljøarbeideren har hatt et spesifikt mandat knyttet til innsats i hjemmet. I hovedsak har de aktivisert og truffet barnet på andre arenaer, for eksempel i forbindelse med fritidsaktiviteter.

Anbefaling:

- Styrke og systematisere barnevernstjenestens arbeid med kompenserende hjelpetiltak.

Læringspunkt 6: Rask eskalering av kriminalitet må møtes med rask iverksettelse av tiltak

Mange av sakene kjennetegnes av perioder med rask eskalering i negativ atferd og kriminalitet. I løpet av få måneder – ofte uten skole eller andre faste dagtilbud, og med en omsorgsbasis som ikke klarer å holde barnet hjemme på kvelds- og nattestid – kan et barn begå en betydelig mengde vold og kriminalitet. I den samme perioden er sannsynligheten stor for at barnet blir utsatt for vold, ytterligere traumer og press fra kriminelle aktører.

I vårt utvalg har vi sett at barnevernstjenesten i mange av disse periodene med rask negativ eskalering ikke har maktet å holde tritt ved å eskalere tiltak opp i omfang, intensitet og spesialisering. Det har til dels tatt for lang tid i barnevernstjenesten, og til dels vært ventetider på tiltak som barnet er søkt inn til via BFE.

Slike perioder kan medføre store konsekvenser for barnet, omgivelsene og den videre utviklingen i saken.

Anbefaling:

- Barnevernstjenestene, inkludert BFE, bør jobbe aktivt med å redusere ventetiden for å få på plass tiltak i saker med raskt eskalerende negativ atferd.

5.3 Samarbeid mellom aktører

Læringspunkt 7: Behov for mer systematikk i det tverrsektorielle samarbeidet

Denne rapporten viser at det i all hovedsak samarbeides med relevante tjenester for familien. Samarbeidsmøter eller ansvarsgruppemøter er ett av hjelpetiltakene som settes inn hyppigst, og når dette samarbeidet kommer i gang bærer det preg av utveksling av informasjon, og eventuelt iverksetting av de enkelte tjenestenes planer for arbeidet fremover. BUP fremstår i vårt materiale som minst involvert i samarbeidet, noe som står i motsetning til at familiene ofte har behov for omfattende og langvarig hjelp fra psykisk helsevern.

En utfordring er at fagpersoner som deltar i møtene oftest ikke har myndighet til å ta beslutninger på vegne av egen tjeneste om en eventuell oppskalering av innsatsen som krever økonomiske fullmakter. I tillegg observerer vi at når barnas kriminalitetsutfordringer eskalerer tenderer andre tjenester og aktører enn barnevernet og politi til å trekke seg ut.

I likhet med Statens Helsetilsyn (2023) fant vi at til tross for at mange av barna i vårt utvalg har store, komplekse utfordringer som kan utløse et behov for langvarige og koordinerte tjenester, viser ikke dokumentene at noen av barna hadde en Individuell Plan (IP) (Helsenorge, 2022). Særlig er dette aktuelt for de barna i vår målgruppe som har lav psykososial fungering, og med kognitive funksjonsnedsettelser eller psykiske lidelser. Psykiske problemer eller lidelser ser vi hos 23 av barna og kognitive vansker beskrives hos 13 av barna. Både kommunen og spesialisthelsetjenesten kan utforme en Individuell Plan, og lokal barnekoordinator bør involveres.

Det tar ofte lang tid før spesialiserte tjenester kobles på saken, noe som gjør at barnet kan begå nye alvorlige lovbrudd mens det venter på plassering, spesialiserte tiltak eller behandling hos spesialisthelsetjenesten. For innsatser som krever at barnet er motivert er dette et spesielt stort problem. Typisk ser man at barnet har motivasjon i en periode etter en alvorlig hendelse, men dersom det går flere måneder før man kommer i gang med tiltak og behandling så kan det være vanskelig å holde på motivasjonen. Når barn har et sterkt smerteuttrykk og begår alvorlig kriminalitet er det dermed svært viktig at alle samarbeidende instanser arbeider så raskt som mulig. Det bør på et slikt "rødt" nivå, kjennetegnet av alvorlig uro eller akutt fare for liv og helse, utarbeides en sikkerhetsplan for å unngå ytterligere alvorlige hendelser med stor påvirkning på barnets utvikling.¹²

Barn med en utilstrekkelig omsorgsbasis og som trenger helsehjelp må utredes tidlig og grundig av rett instans, i tråd med Barnevernsreformen (Bufdir, 2025). På denne måten kan behandling, tilrettelegging og foreldreveiledning forhindre at barnets utfordringer fører til tidlig utenforskap. Forebyggende tjenester som Oslohjelpa kan bidra, men også tverrfaglige team i

¹² Utkast til Oslostandard for samarbeid og samordning mellom tjenester, sendt SET 19.12.25

barnehage, PP-tjenesten og ikke minst vil innføring og gjennomføring av Nasjonalt forløp for barnevern (Bufdir, 2025) være relevant for mange. Ved indikasjon på behov for spesialisert hjelp må BUP, Senter for familie og barn eller andre relevante tjenester henvises til, uten unødige opphold, og inntak bør skje raskt.

Ett av de mest fremtredende funnene, er at nær samtlige barn i dette utvalget har store utfordringer på skolen. Tidlig i forløpet har barna utfordringer knyttet til uro, lav konsentrasjonsevne og aggresjon, og ofte er det skolen som melder bekymring først, nettopp på grunn av disse utfordringene. Etter hvert forsøker skolen med ulike tilretteleggingstiltak, også opphold på spesialskoler, uten tilstrekkelig effekt. I ungdomsskolealder har mange av barna så høyt skolefravær at de nærmest ikke går på skole. Så store utfordringer på skolen er en alvorlig risikofaktor for videre negativ utvikling og utenforskap. Barnet går glipp av aldersadekvate ferdigheter, noe som kan få langvarige konsekvenser. Samtidig kan skolefraværet frigi kapasitet til økt deltakelse i uheldige aktiviteter, ofte sent på kvelden eller natten, noe som igjen forstyrrer døgnrytmen.

Skolefraværet kan ikke sees på som et isolert fenomen for gruppen, men som en del av et større utfordringsbilde. Flere aktører må samarbeide for å løse utfordringene med skolefravær, både skole, barnevern, politi og helse.

Anbefalinger:

- Når barnet har behov for langvarige og koordinerte tjenester, må det vurderes bruk av Individuell plan (IP).
- Mens barnet venter på mer spesialiserte og intensive tiltak bør det, i samarbeid mellom aktørene, utarbeides en sikkerhetsplan med mål om å unngå fare for barnets liv og helse i mellomtiden.
- Barnevernstjenesten må iverksette Nasjonalt forløp for barnevern for å sikre tidlig kartlegging og diagnostisering som kan forebygge videre skjevutvikling hos barnet og familien.
- Skole, barnevern og politi må samarbeide tettere om tiltak som gir barnet muligheter for å gå på skole.

Læringspunkt 8: Samarbeid med familien

Samarbeidet med familien virker i noen tilfeller å preges av barnevernstjenestens rollekonflikt som både familiens hjelper, men også en utøvende myndighet med lovpålagte inngrepsmuligheter. Vi kan se at foreldre oppfattes tildekkende når barna er små, og takker nei til hjelpetiltak barnevernstjenesten presenterer. Mange familier med minoritetsbakgrunn opplever frykt, mistillit og usikkerhet i møte med barnevernstjenesten. Dette kan gjøre det

utfordrende å etablere en trygg samarbeidsrelasjon, og krever tydelig kommunikasjon og forutsigbarhet for familiene.

Kontaktpersoner i barnevernstjenesten bør inneha gode kommunikasjonsferdigheter og relasjonskompetanse, og være bevisste på å bygge en allianse med familien. Barnevernstjenesten bør også etterstrebe å inneha god kulturkompetanse i sine tjenester. Det er viktig at kontaktpersonene har tid og rom nok til å etablere og opprettholde dette. Med et slikt komplekst utfordringsbilde som i disse sakene, er en forståelse for hvordan en akkumulering av risikofaktorer påvirker familien essensiell.

I tillegg er det av stor betydning for samarbeidet at barnevernstjenesten har tilgang til tiltak som kan hjelpe familien med det de opplever å ha behov for. Dette ble særlig fremhevet av barnevernstjenestene i BFEs kartleggingsarbeid av hjelpetiltak i Oslo kommune (Barne- og familieetaten, 2023).

Et bekymringsfullt funn er at foreldrenes ønske om hjelp ikke registreres som en søknad om tiltak, og at dette dermed heller ikke saksbehandles og resulterer i et vedtak om innvilgelse eller avslag som gir informasjon om klageadgangen til statsforvalter. I tillegg bør det vurderes å opplyse om foreldre og barns rett til å klage på barneverntjenestens saksbehandling og oppfølging på et hvilket som helst stadium av barnevernssaken.

Anbefalinger:

- Styrke opplæringen for kontaktpersoner innen kultur- og relasjonskompetanse, og alliansebygging med foreldre og barn.
- Dersom foreldre uttrykker at de ikke maktet hjemmesituasjonen med et utagerende barn og ønsker plassering på barnevernsinstitusjon må dette tas på alvor. Det bør da gjennomføres en helhetlig vurdering av barnevernssaken. Foreldrenes ønske bør ansees som en søknad om mer intensive tiltak for barnet og familien. Barnevernstjenesten bør lage et begrunnet vedtak med klageopplysninger.

Avsluttende kommentarer

Datamaterialet i rapporten omfatter barn som har hatt en alvorlig negativ utvikling til tross for innsats fra barnevern, foreldre, politi, skole og andre tjenester. Oppdraget til BFE var å identifisere læringspunkter på grunnlag av hva som ikke har fungert, derfor er godt arbeid i liten grad beskrevet. Læringspunktene med tilhørende anbefalinger i denne rapporten mener vi er et godt utgangspunkt for videre kvalitetsutvikling og bedre hjelp til barn og familier med store behov.

Referanser

- Barne- og familieetaten. (2023). *Hjelpetiltak i Oslo kommune. Bydelens innspill og videre anbefalinger*. Oslo kommune.
- Barne- og familieetaten. (2023). *Delrapport 2 - Hjelpetiltak i Oslo Kommune: Bydelenes innspill og videre anbefalinger*. Oslo kommune.
- Barne- og familieetaten. (2025). *Kunnskapsgrunnlag for etablering av tiltak for ungdom under 18 år som har utfordringer med voldsatferd*. Oslo kommune.
- Basto-Pereira, M., & Farrington, D. P. (2022). Developmental predictors of offending and persistence in crime: A systematic review of meta-analyses. *Aggression and Violent Behavior*(Volume 65). doi:<https://doi.org/10.1016/j.avb.2022.101761>.
- Barne- ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). (2025). *Barnevernsfaglig kvalitetssystem (BKR)*. Hentet fra <https://www.bufdir.no/fagstotte/barnevern-oppvekst/bfk/>
- Barne- ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). (2025). *Barnevernsreformen - en oppvekstreform*. Hentet fra Bufdir: <https://www.bufdir.no/fagstotte/barnevern-oppvekst/barnevernsreformen/>
- Barne- ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). (2025). *Nasjonalt forløp for barnevern - kartlegging og utredning av psykisk, somatisk og seksuell helse, tannhelse og rus*. Hentet fra <https://www.bufdir.no/fagstotte/barnevern-oppvekst/forlop-barnevern/>
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). *Using thematic analysis in psychology: Qualitative Research in Psychology*. 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>.
- Byrådsavdeling for sosiale tjenester. (2025). *Oslostandard. Oslomodell for én-til-én-oppfølgning*. Hentet fra Oslo kommune: <https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13543496-1749796909/Tjenester%20og%20tilbud/Politikk%20og%20administrasjon/Salto%20-%20sammen%20lager%20vi%20et%20trygt%20Oslo/Rapporter%20og%20veiledere/Oslomodell%20for%20%C3%A9n-til-%C3%A9n%20oppf%C3%B8lgning.pdf>
- Fagermoen, E. M., & Myhre, M. C. (2024). *Kunnskapsoversikt om forekomst, debutalder og utviklingsstier for skadelig aggressiv atferd hos barn og unge*. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.

- Gammelgård, M., Koivisto A. M., Eronen, M. & Kaltiala-Heino, R. (2015). Predictive validity of the structured assessment of violence risk in youth: A 4-year follow-up. *Criminal Behaviour and Mental Health: CBMH*, 25(3), 192-206. doi: 10.1002/cbm.1921.
- Helsedirektoratet. (2024). *Multiaksial klassifikasjon i psykisk helsevern for barn og unge (PHBU) - veiledning til koding*. Hentet fra Akse 6 - global vurdering av funksjonsnivå (CGAS): <https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/multiaksial-klassifikasjon-i-psykisk-helsevern-for-barn-og-unge-phbu-veiledning-til-koding/akse-6--global-vurdering-av-funksjonsniva-cgas>
- Helsenorge. (2022). *Individuell plan og koordinator*. Hentet fra <https://www.helsenorge.no/rettigheter/individuell-plan/>
- Helsetilsynet. (2019). *Det å reise vasker øynene. Gjennomgang av 106 barnevernssaker*. Oslo: Statens helsetilsyn.
- Helsetilsynet. (2023). *Gjennomgang av saker der barn med tilknytning til barnevernsinstitusjon har mistet livet*. Helsetilsynet.
- Oslo Politidistrikt. (2024). *Barn og unge registrert med 10 eller flere anmeldelser i 2023*.
- SaLTo. (2024). *Barne- og ungdomskriminaliteten i Oslo. Rapport basert på data fra 2023*. Oslo politidistrikt og Oslo kommune.
- SaLTo. (2025). *Barne- og ungdomskriminaliteten i Oslo: Basert på data fra 2024*. Oslo Politidistrikt og Oslo Kommune.
- Smaragdi, A., Schwarz, L. J., Austevik, T. J., Walsh, M., Webster, C., & Augimeri, L. (2024, September). Inter-rater reliability of the Early Assessment Risk List Edition Version 3 (EARL-V3) for children displaying antisocial behavior. *Children and Youth Services Review*.
- Velferdsetaten. (2025). *Årsmelding 2025. Kriminalitetsforebyggende seksjon*. Hentet fra Oslo kommune: <https://www.oslo.kommune.no/get-file/1387464/c69d49d5418d6d45ad51bc6e59c00131342bebef3b7c5b9a546fd35d4821c7e2/>

